Verslag van de Themadag van het Platform Vrijwilligerswerk

Gehouden op 4 maart 1978

Thema: 'Werkt Vrijwilligerswerk? Wat werkt er tegen?'

B
1713

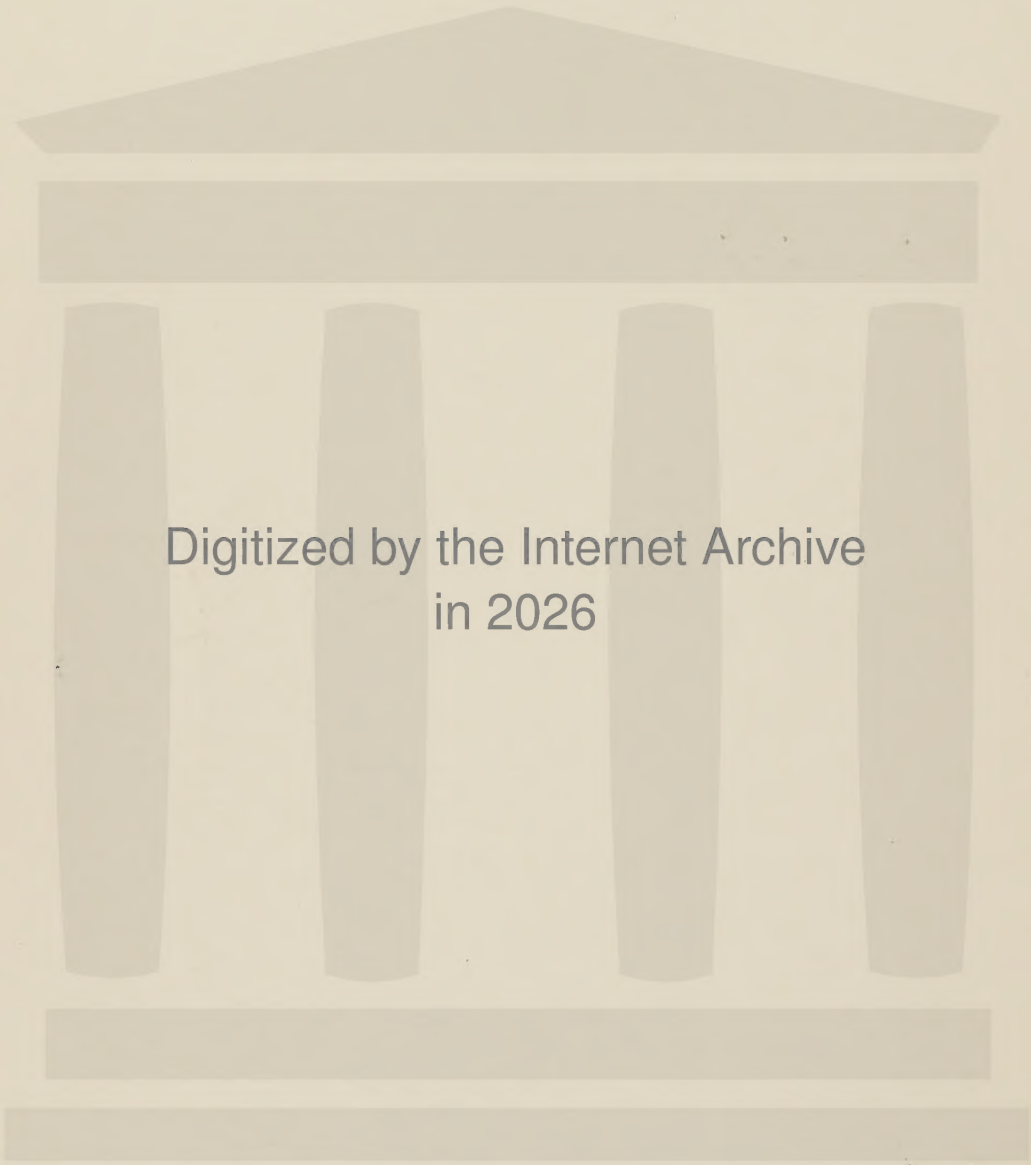

Digitized by the Internet Archive
in 2026

https://archive.org/details/verslagvandethem0000vari

Nederlands Instituut voor Gerontologie
Groesbeekseweg 147 - 6521 CN Nijmegen
Telefoon 080 - 22.81.90

INHOUDSOPGAVE

Inhoud.....*blz* 1

Introduktie, Voorwoord 2

Informatiemap..... 4

Organisatie themadag..... 5

Toespraak van de heer Cees Egas..... 7

Informatiemarkt (infomarkt)..... 15
a een korte impressie geschreven door een helper/standhouder op de infomarkt.....
b samenvatting van reakties, die standhouders terwille van het verslag toegestuurd hebben aan het sekretariaat.....
c samenvatting van reakties, die infomarktbezoekers op verzoek aan het sekretariaat hebben toegestuurd.....
d aspekten i.v.m. de organisatie van de infomarkt.....

De drie projekten..... 25

Discussie over de filosofie/ideologie achter het vrijwilligers-werk..... 30

Verslag van de gespreksgroepen (themagroepen)..... 35
A Gesprekgroepen met het thema "Werkt Vrijwilligerswerk? Mogelijkheden en vernieuwende aspekten van vrijwilligerswerk"
B Gesprekgroepen met het thema "Wat werkt er tegen? Zowel intern als extern bij een vrijwilligersprojekt".....
C Gesprekgroepen met het thema "Verhouding Beroepskracht - Vrijwilliger".....

Verslag van de plenaire bijeenkomst waarmee de themadag besloten werd..... 45
Plenaire bijeenkomst.....
Follow-up ten aanzien van de gevormde werkgroepen.....
Brief aan de Minister van Cultuur, Recreatie en Maatsch.werk...

Lijst met verklaring van afkortingen van instellingen..... 55

Foto's zijn gemaakt door de heer C.Verdult, van COSBO
Verslag werd samengevoegd, geordend en gedeeltelijk geschreven door Els Pauw, onder verantwoordelijkheid van de begeleidingsgroep van de themadag (zie hoofdstuk organisatie themadag)

Nadere bestellingen van het verslag in beperkte mate mogelijk via de heer drs.Joos Korporaal sekretaris van het Platform p/a:
Eisenhowerlaan 114,
Den Haag. tel.:070- 51 21 41

april 1978

Op 9 september 1976 vond er een gesprek plaats tussen direkteur-generaal G.Hendriks en enige Platform-vertegenwoordigers inzake het vrijwilligersbeleid.
Bij die gelegenheid opperde de heer Hendriks het denkbeeld om 1977 of 1978 uit te roepen tot het "jaar van het vrijwilligerswerk".
Na rijp beraad is dit idee door het Platform omgebogen in de themadag waarvan u hierbij het verslag wordt aangeboden.
Het Platform wilde liever een "themadag over" dan een "jaar van" de vrijwilliger, om de volgende redenen:
- een "jaar" zou iets oprakelen zonder dat men de gevolgen kan overzien, laat staan opvangen;
- de toegezegde financiën waren slechts summier en konden beter besteed worden door middel van een oriënterende bijeenkomst een z.g."studie/zoekdag".

Een open dag, waar de problematiek van het vrijwilligerswerk aan de orde kon komen, vragen konden worden gesteld en mensen aan het denken konden worden gebracht.
De bedoeling was voorts om op grote schaal aandacht te vragen voor het vrijwilligerswerk, om op die manier een bijdrage te leveren aan een positieve beeldvorming en mogelijke aanzetten te geven tot oplossingen van knelpunten.
Om de themadag te organiseren is er een voorbereidingsgroep benoemd, later omgezet in een begeleidingsgroep themadag. (zie voor de samenstelling van deze groep onder het hoofdstuk organisatie)

Het was geen eenvoudige opgave, temeer daar niemand van de groep voldoende ervaring had met het organiseren van kongressen.
Gelukkig kon op 21 november 1977 Els Pauw worden aangetrokken, die sindsdien full-time met niet aflatende ijver en onverholen inzet een grote bijdrage heeft geleverd tot het welslagen van de themadag.

Mevrouw M.v.d.Wall-Duyvendak, voorzitter van het Platform Vrijwilligerswerk werd gevraagd de themadag te openen, hetgeen zij op de haar bekende plezierige wijze heeft gedaan.

Liebje Hoekendijk heeft door haar bijzondere wijze van gespreksleiding de plenaire zitting tot een sukses gemaakt.

Tenslotte de themadag heeft verwachtingen gewekt:
Brieven zijn geschreven naar de ministeries, met een pakket van eisen op de themadag geformuleerd.
Werkgroepen zijn gevormd

Op grond van de ervaringen van deze themadag heeft het Platform besloten om in de toekomst opnieuw een themadag te organiseren.
In de eerste plaats voor diegenen, die wij hebben moeten teleurstellen omdat voor hen geen plaats meer was.
In de tweede plaats om het thans bereikte uit te bouwen. Dan zal het niet meer gaan om een brede oriëntatie, maar toespitsing op één enkel thema.
Wij hopen dan op net zo'n enthousiaste opkomst en geanimeerde dag als wij samen op 4 maart hebben mee gemaakt.

De sekretaris
Platform Vrijwilligerswerk,
J.Korporaal

27-4-'78

Mevr. M.v.d.Wall-Duyvendak (voorzitter Platform)

Mevr. L.Hoekendijk (voorzitter Themadag)

INFORMATIEMAP

etiket van de map hier afgebeeld:

INFORMATIEMAP

STUDIEDAG PLATFORM VRIJWILLIGERSWERK

4 MAART 1978

THEMA: WERKT VRIJWILLIGERSWERK?

WAT WERKT ER TEGEN?

Een maand voor de Themadag ontvingen de deelnemers aan deze dag een informatiemap over vrijwilligerswerk en over deze dag.
De informatiemap bevatte:
- algemene inhoudsopgave
- een toegangsbewijs voor de Themadag, met daarbij een situatietekening en ook een opsomming van het openbaar vervoer om de bereikbaarheid van het gebouw aan te geven.
- een programma met een plattegrond van de ruimtes binnen het gebouw en een wegwijzer voor de dag. Tevens stond binnen in het programma een beschrijving van de levensloop van de heer Egas
- een reduktiekaart van de Nederlandse Spoorwegen
- een acceptgirokaart, die mede teraderessering van de map gold
- een krant, waarin dertien uiteenlopende groepen en organisaties laten zien dat vrijwilligerswerk in Nederland een fenomeen met vele gezichten is
- een nadere kennismaking met drie vrijwilligersprojekten
- 44 pagina's literatuur over vrijwilligerswerk en hun werk in de samenleving.

De laatste 3 onderdelen van de map, waren inhoudelijk de interessantste. Het was de bedoeling dat de deelnemers na het lezen van deze stukken alvast voorbereid waren op de dag.

De informatiemap werd verzorgd door de VIMA,
met name door de heer Henk van Rossum.
Hij geeft voorin de literatuurverzameling een verantwoording over de keuze van artikelen. Het zijn artikelen van de volgende schrijvers:
H.Dresen-Coenders, L.Hoekendijk, E.v.Overeem, J.Kuiper, I.v.Buuren, J.Erhardt. Verder bevat de literatuurverzameling een deel uit het rapport v.d. Platformgroep, getiteld: Mogelijkheden en Moeilijkheden
(dit is uit het rapport van de werkgroep verhouding en samenwerking beroepskrachten en vrijwilligers)

De informatiemap werd gedrukt bij de Elvasdrukkerij.
De eerst genoemde onderdelen, die in regelrecht verband stonden met de organisatie, werden door Els Pauw verzorgd.
Het verzamelen en binden van het drukwerk gebeurde door vrijwilligers.
Hierbij viel op dat de Vrouwenraad Amsterdam en Humanitas de enige organisaties van het Platform waren, die daadwerkelijk hulp konden bieden. De verdere hulp was niet uit dat verband.

Vele enthousiaste reakties over de infomap zijn reeds binnen gekomen. Een aantal gegevens op deze wijze gebundeld over vrijwilligerswerk, was kennelijk bij velen welkom. Velen die niet (meer) mee konden doen aan de Themadag bestelden nog wel de informatiemap.
De map kan nog op de volgende wijze besteld worden:
f 4,- overmaken op gironummer 44377 ten name van de Landelijke Stichting Werkwinkel onder vermelding van het woord "infomap". Het bedrag is als volgt samengesteld: *f*1,25 kostprijs en *f*2,75 portokosten.
Indien de map wordt afgehaald is de prijs dus slechts*f*1,25

DE ORGANISATIE VAN DE THEMADAG

In dit hoofdstuk zal een kleine impressie van de organisatie worden gegeven. Wat relevante punten zullen daarbij aan de orde komen.
Het is onmogelijk en voor de lezer waarschijnlijk ook niet interessant om diepgaand op de organisatorische aspekten in te gaan in een kort en leesbaar hoofdstuk.

Het Platform Vrijwilligerswerk delegeerde de organisatorische taak voor de Themadag aan een begeleidingskommissie, die de inhoudelijke aspekten voor haar rekening nam. Deze begeleidingskommissie bestond uit de volgende leden:

Mevr. L.Hoekendijk	-	Landelijke Stichting Werkwinkel
Dhr. A.Hogers	-	Humanitas
Dhr.drs.P.Melman	-	Ministerie van CRM (adviserend)
Dhr.H.v.Rossum	-	VIMA
Dhr.drs.C.Verdult	-	COSBO
Dhr.drs.J.Korporaal	-	sekretaris Platform
later toegevoegd:		
Mevr.J.Gerritsma	-	Ministerie van CRM
Mevr.E.Pauw	-	uitvoerende organisatie

Deze kommissie delegeerde de uitvoerende organisatie aan de Landelijke Stichting Werkwinkel, die daartoe Els Pauw aanstelde. Els Pauw was inhoudelijk verantwoording schuldig aan de begeleidingskommissie.

De opzet was, dat er zoveel mogelijk vrijwilligers ingeschakeld zouden worden bij het werk, dat voor deze Themadag gebeuren moest.
De vrijwilligers zouden dan uit de organisaties, die een vertegenwoordiging in het Platform hebben, moeten komen.
Het is gebleken, dat het bijna niet mogelijk is om voor dit soort evenement vrijwilligers uit die organisaties te vragen. Oorzaken hiervoor zijn moeilijk vast te stellen. Wel bleek het moeilijk te zijn om van"bovenaf"bijtijds de vraag aan het veld te stellen. Humanitas kon enige steun bieden, de Vrouwenraad Amsterdam viel op als dè aktiefste nadat de vraag naar vrijwillige hulp voor een Themadag voor vrijwilligers hen had bereikt.

Het bericht over de Themadag en wanneer deze zou plaatsvinden en hoe men daarop kon intekenen is met nogal wat moeite verspreid naar de vrijwilligers toe. Oorzaak was o.a. dat dit bericht eind nov.'77 pas bij de organisaties binnen kwam, waardoor sommige periodieken, die eens in de twee maanden verschijnen, het bericht niet bijtijds op konden nemen.Een andere oorzaak was dat de overkoepelende organisaties soms weinig kommunikatiekanalen met de veldwerker/vrijwilliger hebben, althans die kommunkatiekanalen funktioneerden soms zeer gebrekkig. Hiervan pikte de organisator een aantal signalen op.

De

De vrijwilligers, die niet verbonden zijn aan een overkoepelend orgaan dat vertegenwoordigd is in het Platform, waren nog moeilijker te bereiken omdat de pers pas zaken vermeldt wanneer deze aktueel zijn. De gerichte welzijnsweek- en maandbladen konden het bericht rond de Themadag opnemen, daarbij was het nadeel dat de vrijwilliger in de hulpverlening het eerst bereikt werd. Misschien heeft dit bijgedragen tot het feit dat de "verzorgende sektor" ruim vertegenwoordigd was. Gelukkig zijn ook vrijwilligers uit de niet-verzorgende sektor bereikt. Een veel gehoorde klacht was, dat de aktiegroepen niet voldoende vertegenwoordigd waren. De aktiegroepen echter gaan van de veronderstelling uit, dat zij slechts ten dele vallen onder de term "vrijwilligerswerk". Dit is een punt dat de overdenking verdient van de mensen die zich met het fenomeen Vrijwilligerswerk bezig houden.
Zie verder het stukje over de organisatie onder het hoofdstuk over de infomarkt.

Een aantal wetenswaardigheden over de inschrijvingen:

- Twee honderd inschrijvingen konden niet gehonoreerd worden met een deelnemerskaart, doordat de dag volgeboekt was.
- Begin februari bleek al dat het maximum aantal deelnemers was bereikt.
- Er waren deelnemers uit alle provincies. Natuurlijk was de Randstad verreweg het meest vertegenwoordigd.
  Hoe verder weg de provincies, hoe minder de belangstelling om de verre reis te ondernemen. Toch uit Friesland, Groningen, Drente, Limburg, Noord-Brabant en Zeeland waren er moedige en enthousiaste deelnemers.
  De suggestie werd wel gedaan om een volgende keer een meer centrale plaats als Utrecht te kiezen voor zo'n evenement.
- Vele beroepskrachten toonden interesse voor deze Themadag.
  Een globale schatting zou in de richting van 20 % van de deelnemers liggen.
- Van de Thema's trok bij de inschrijving het Thema "Beroepskracht-Vrijwilliger" de meeste belangstelling, daarna het Thema "Wat werkt" , hoewel slechts weinigen zich wilden vastleggen op één keus. Het bleek ook dat er grote belangstelling voor de discussiegroep over de ideologie/filosofie achter het vrijwilligerswerk zou zijn. Daartoe heeft de begeleidingsgroep de invulling van dat gebeuren met veel zorg bekeken en uitgevoerd.
  Ook was al op papier de belangstelling voor de informatiemarkt groot.
- De standhouders tekenden snel in en een informatiemarkt, die twee maal zo groot zou zijn was ook makkelijk te vullen geweest met zowel standhouders als belangstellende bezoekers.
- De standhouders hebben op voorhand hun specifieke wensen kenbaar kunnen maken. Bijvoorbeeld een electricteitsaansluiting, een achterwand, een hele of halve stand .
- Klachten over administratieve fouten, voor zover zij de organisatie ter ore kwamen zijn zoveel mogelijk en zo snel mogelijk hersteld. Het is niet mogelijk om zonder fouten in een zo kort termijn op adminstratief foutlooswerk te kunnen rekenen, hoewel uiteraard zo nauwkeurig mogelijk is gewerkt. Veel klachten waren er niet.
- Twee vrijwilligers hebben om beurten geholpen met de vele administratieve verplichtingen vanaf 10 januari.
  (Daarvoor namens allen bedankt!)
- De Hoeksteen was misschien een ingewikkeld gebouw, hetgeen door de organisatie onderkend is en waar van alles aan gedaan is: Plattegrond, informatiestand, pijlen enz.
  De service van de Hoeksteen was geweldig. Ook de technische verzorging van de wensen was buitengewoon goed en geïnteresseerd.

Toespraak van de Heer Cees Egas.

op veler verzoek in zijn geheel opgenomen in dit verslag.

VRIJWILLIGERS EN VRIJWILLIGERSWERK, EEN VERKENNING

Mijn verhaal bestaat uit vier delen:
a De omvang en aard van het vrijwilligerswerk.
b Enkele historische kanttekeningen.
c Een stukje achtergrondfilosofie.
d Kriteria voor een kwalitatieve beoordeling.

a De omvang en aard van het vrijwilligerswerk

Het verschijnsel vrijwilliger is moeilijk in een definitie te vangen. Met behulp van een aantal voorbeelden probeer ik u een indruk te geven van de aard en de omvang van het vrijwilligerswerk.
De moderne geïndustrialiseerde maatschappij kent nog steeds reeksen maatschappelijke organisaties, waarvoor zich 10 tot 20 % van de bevolking als vrijwilliger heeft ingezet. In de hierna volgende globale opsomming kom ik tot een totaal van ruim 1.500.000, waarbij ik geen ledentallen meereken,maar uitsluitend vrijwillig kader. Ik beperk mij tot enkele hoofdgroepen, zonder organisaties apart te noemen.
De kerken hebben vermoedelijk nog het grootste aantal geaktiveerd. Scholten en van Hemert komen tot ongeveer 500.000
Het gezag van de professionele theologen is gedaald, de leken genieten weer aanzien.
Ook de polititci verloren veel aan gezag, zijne excelentie de minister-president werd ome Joop. De politieke aktie is binnen en buiten de partijen naar de basis verplaatst, waar naar ik schat meer dan 100.000 vrijwilligers aktief zijn, terwijl een overeenkomstig aantal vakbondsmensen semi-politiek eenberg vrijwilligerswerk verzet.
In het onderwijs weten de onderwijzers, leraren en professoren het ook niet meer alleen. Ook daar kwamen de leken in aktie, en binnen onderwijs-organisaties, maar ook voor peuter-. kleuter- en lager onderwijs worden steeds meer vrijwilligers ingezet, de schatting ligt tussen 150.000 en 200.000 in.
Indrukwekkend is ook de vrouwenaktie in vele variaties. Naast de bekende vrouwenorganisaties is de vrouwenbevrijdingsbeweging opgekomen, een paar honderdduizend vrijwilligers op weg naar emancipatie.
Een vierde groep is erg gevariëerd samengesteld, n.l. het vrije jeugdwerk, het volksontwikkelingswerk, het volksontwikkelingswerk, het club- en buurt-werk, de amateuristische kunst, en andere sociaal+kulturele aktiviteiten, omvatten samen naar schatting ook ongeveer 200.000 vrijwilligers.
De vijfde groep is weer zeer groot, n.l. de sportorganisaties, die bij elkaar minstens 400.000 mensen als vrijwillig kader in aktie hebben gekregen, en nog tienduizenden meer nodig hebben. In de rekreatieve sektor is ook overigens een toenemende behoefte aan vrijwillige hulpkrachten.
Een sterk opkomende groep wordt gevormd door de minderheidsgroepen die meer voor hun rechten opkomen, zoals homofielen, gehandicapten, bijstands-trekkers, jonge wetsovertreders en dergelijke, die enige duizenden vrij-willigers op de been gebracht hebben. Voor hen geldt de zelfhelp in steeds toenemende mate.

..De

De zevende groep heb ik expres achteraan gezet, n.l de dienstverlening door vrijwilligers, op sociaal- en medisch gebied. Men denkt vaak allereerst aan deze groep als het over vrijwilligers gaat. Kwantitatief is dit echter een bescheiden groep, het totale aantal vrijwilligers schat ik weinig hoger dan 100.000. Kwalitatief denk ik dat het van toenemend belang zal worden, omdat de professionele dienstverlening de problemen steeds minder goed aan kan.

Deze zeer globale aanduiding van de omvang heeft niet de pretentie volledig te zijn, nog kan ik voor de exactie juistheid van de cijfers instaan, maar de zeer grote omvang van vrijwilligerswerk is m.i. duidelijk.
Aansluitend op het artikel van Kuiper in uw map, zou ik willen stellen dat het hier gaat om de tweede soort arbeid uit het model van Kuiper. Daartoe behoort mijns inziens ook de enorme hoeveelheid arbeid die huisvrouwen verzetten. Daarom onderschrijf ik de opmerking van Emmy van Overeem dat dit soort arbeid volwaardig werk is dat hoog nodig erkenning dient te krijgen, waarbij de financiële waardering voorlopig wel problematisch blijven zal.

b Enkele historische kanttekeningen.

Een diepergaande historische analyse van het verschijnsel vrijwilliger acht ik erg belangrijk voor een beter inzicht, maar ik moet mij nu tot een zeer beperkte aanduiding bepalen.

In de 19e eeuw ontwikkelde zich een omvangrijk stuk vrijwilligerswerk, enerzijds op grond van de liberaal humanistische idee dat alle individuën recht hebben op zelfontplooiing, anderzijds op grond van de christelijke idee dat de nood van de naaste moet worden gelenigd. Beide soorten vrijwilligerswerk hadden het karakter van liefdewerk ten behoeve van de lagere klassen.
Waar het mij om gaat is u een indruk geven hoe in de loop van de 19e en 20e eeuw steeds meer werkvelden van vrijwilligers tot staatstaak werden verklaard, dus geprofessionaliseerd werden verklaard, tot in de jaren 60 en 70 professionalisme en specialisme aan alle kanten hun glans gingen verliezen en vrijwillige aktiviteiten zelfs tot beleidsdoel van de overheid worden verklaard.
Andermaal beperk ik mij tot de belangrijkste werkvelden. Het eerste veld dat tot overheidstaak werd verklaard was het onderwijs. Thorbecke en zijn liberalen maakte het onderwijs tot plicht van iedere burger en daarom werd het steeds meer geprofessionaliseerd en gespecialiseerd. Dat proces is in de 20e eeuw doorgegaan, maar nu schijnt de schaal van organisatie en professionalisering een kritische grens te hebben overschreden, reden waarom voor en in het onderwijs steeds meer vrijwilligers worden ingezet.

..Een

Een verwant werkgebied is de volksontwikkeling, omdat de volksverheffing zich maar ten dele via onderwijs kan voltrekken.
De emanciperende volksverheffing van volwassenen voltrok zich aan het eind van de 19e en in het eerste deel van de 20e eeuw overwegend via politieke emancipatiebewegingen. Voorop liep Abraham Kuyper die de grote massa der kleine luiden wist te politiseren en te emanciperen. Spoedig daarna zette ook de roomskatholieke emancipatiebeweging zich in gang, politiek en maatschappelijk. Tezelfdertijd ontwikkelde zich de socialistische emancipatiebeweging, en van de weeromstuit moesten ook de liberalen zich politiek organiseren.
Ten behoeve van deze politieke emancipatie werden aanvankelijk massaal vrijwilligers ingeschakeld, maar in de loop van de 20e eeuw werd het politieke werk steeds meer een taak voor professionelen en specialisten, tot in de jaren 60 ook hier de omslag kwam en massa's burgers opnieuw gepolitiseerd moesten worden, uiteraard door vrijwilligers.
Volledigheidshalve noem ik in verband hiermee de ontwikkeling van de vakorganisatie, die ik semi-politiek zou willen noemen en die overeenkomstig is verlopen. De bonzen zijn naar de achtergrond teruggeweken, de eindbeslissingen werden weer naar de werkvloer verplaatst.
Rond de eeuwwisseling wordt een tweede werkgebied tot staatstaak verklaard, namelijk de volksgezondheid.
In de 19e eeuw is er nog veel volksgeneeskunde. Na 1900 treedt er een toenemende professionalisering van de gezondheidszorg op en na de eerste wereldoorlog een snel toenemende professionalisering met steeds grootschaliger organisatie, een proces dat na de tweede wereldoorlog versneld wordt. De resultaten worden de laatste jaren steeds twijfelachtiger. De hulp van vrijwilligers wordt in toenemende mate gevraagd en bovendien wordt de volksgeneeskunde opnieuw van belang geacht.
Elk behoort de verantwoordelijkheid voor eigen gezondheid te aanvaarden en dat noodzaakt tot meer zelfhulp en meer intermenselijke therapieën met behulp van vrijwilligers.

Een derde zeer belangrijk werkveld is dat van de armenzorg. Rond de eeuwwisseling nog overwegend liefdadigheid, werd het in de 20e eeuw steeds meer tot erkende overheidstaak. De arbeidskrachten moesten niet alleen geproduceerd worden, ze moeten ook voldoende geschikt blijven voor hun arbeidstaak. De overheid ging de huisvrouwen daarbij steeds meer helpen, door wettelijke sociale bescherming. Het sociale verzekeringsstelsel wordt opgebouwd, tot in de jaren 60 de verzorgingsstaat een feit is. Een derde van ons nationale inkomen wordt heden gereserveerd ter bestrijding van de materiële gevolgen van kalamiteiten en ouderdom. Elke burger heeft nu recht op de noodzakelijke kosten van het bestaan.
Ook hier zien we de twijfel aan het resultaat toenemen. Materiële voorzieningen leiden niet zonder meer tot het behoud van gezonde vitale arbeidskrachten; leiden beslist niet zonder meer tot welzijn; en blijken evenmin waarborgen voor voldoende koopkracht en arbeidsplaatsen te bieden.
De verzorginsstaat bevindt zich in een zo diepe krisis dat een nieuwe ekonomie en een geheel ander sociaal beleid nodig lijkt, met veel aandacht voor vrijwillige arbeid.

Het vierde werkveld bleef het langst aan particuliere organisaties en vrijwilligers voorbehouden, ik bedoel de welzijnszorg. Nog bij het vaststellen van de a.b.w., de bijstand, nam de overheid het laatste stuk materiële zekerheid voor haar rekening, nadrukkelijk de immateriële welzijnszorg aan het partikulier initiatief latende.
Maar toen had het liefdewerk zich al vergaand geprofessionaliseerd en gespecialiseerd.Het professionele maatschappelijk werk richtte zich steeds specialistischer op de aanpassing van onaangepasten aan het industriële stelsel.

Tot

Tot in de jaren 60 het alternatieve welzijnswerk zich presenteerde. En nu geldt: leer de kliënt zich zelf helpen; laat probleemgroepen hun eigen problemen oplossen; emancipeer de kwetsbaren, maak ze weerbaar, geen professionele betutteling.

Met deze historische kanttekeningen hoop ik duidelijk te hebben gemaakt welke processen er aan de gang zijn.
Het gezag van ouders, kerkelijke leiders, politieke leiders en zogenaamde deskundige specialisten is in scherven gevallen. De parlementaire demokratie is ontmythologiseerd; men wil macht aan de basis en aktiegroepen komen als paddestoelen uit de maatschappelijke grond.
Het ministerie van c.r.m. en de andere welzijns-ministeries zetten in de jaren 50 en 60 de schaalvergroting en professionalisering met kracht door. Het individu moest aangepast zijn aan het stelsel.
Nu staat het individu centraal en worden we gedwongen het stelsel aan te passen aan de menselijke kleine maat. De krisis in de verzorgingsstaat dwingt ons de bakens te verzetten. Emancipatie, zelfontplooiing, intermenselijk kontakt en demokratie op basis van algemene participatie, zijn hoog genoteerde nieuwe waarden.
Dat tendeert naar kleine schaal, decentralisatie, en aandacht voor de tweede soort arbeid uit het model van Kuiper.
Ik wil nu de achtergronden daarvan nog wat nader verkennen.

C. Een stukje achtergrondfilosofie

Een terrein vol voetangels en klemmen, omdat meestal de achtergronden van een streven naar vrijwilligerswerk niet geformuleerd worden.
Voor alles wil ik vaststellen dat de overheid in deze onbetrouwbaar is. Dat komt vooral door de diepe krisis waarin ons stelsel zich bevindt. De financiering van de verzorgingsstaat is zeer problematisch geworden en daarom wil de overheid tot beheersing van de verzorgingskosten komen. Helaas is het streven naar erkenning van de vrijwillige arbeid in verband gebracht met de wens van de overheid tot bezuiniging op kollektieve uitgaven. Op grond daarvan zijn de bedoelingen van de overheid onbetrouwbaar. De parlementaire kontrole wordt daardoor uiterst belangrijk.
De krisis in de verzorgingsstaat raakt ons echter allemaal. In de verwarring rond deze krisissituatie zien we dat sommigen terug willen naar vroegere situaties, en anderen willen veranderingen doorvoeren die het stelsel weer doen fungeren. Ik denk dan ook dat vrijwilligerswerk niet neutraal is, maar te maken heeft met maatschappijverandering, hetzij in konservatieve zin, hetzij in progressieve zin. Daarom zijn we genoodzaakt het vrijwilligerswerk mede te beoordelen op betekenis die het voor de oplossing van de huidige krisissituatie hebben kan. Mogelijk is er daarom bij u een zo grote belangstelling voor de ideologische diskussie.
De tegengestelde meningen zijn reeds duidelijk naar voren gekomen in de diskussie tussen een aantal top-economen (Intermediair). Een deel van hen wil terug naar een 19e eeuws liberalisme. Een ander deel meent dat de krisis slechts overwonnen kan worden door de overheid een verdergaande invloed op het stelsel te geven. Tot die groep behoort Kuiper, maar ook de econoom Le Blanc, adviseur op algemene zaken. De groep die terug wil naar de 19e eeuw vreest dat de verzorgingsstaat spoedig onbetaalbaar wordt, waardoor grote spanningen zullen ontstaan op grond waarvan dan een door de overheid geleid stelsel zal worden ingevoerd dat vrijheid en demokratie om hals brengt.
De progressieven nemen aan dat vrijheid en demokratie versterkt kunnen worden door de gemeenschap meer bevoegdheden te geven, o.a. ter beheersing van de ongebreidelde technologie en ter verbetering van de kwalitiet zowel van produktieve als reproduktieve arbeid die kleinschaliger en minder ziekmakend moet worden. Dan zullen de kosten van de verzorging verminderen omdat de reproduktiekosten kunnen dalen, terwijl tevens verspilling van energie, grondstoffen en mensen beperkt kunnen worden.

Mij

Mijn keuze zal u wel duidelijk zijn, denk ik. Omkering van een historische ontwikkeling acht ik uitgesloten. Een kulturele terugval via een alles vernietigende 3e W.O. is heel goed denkbaar, maar weinig aanlokkelijk. Daarom verheugt het mij dat in uw dokumentatie o.a. het artikel van Kuiper is opgenomen. Ik deel zijn opvattingen vrijwel geheel. Een achtergrondfilosofie zal m.i. op die verkenning gebaseerd moeten worden, we kunnen om deze waarheden niet meer heen.
Waarom niet?
We mogen aannemen dat een krachtige groei van de economie niet meer te verwachten valt en bovendien in het Westen ongewenst is uit een oogpunt van overleven en welzijn.
Door de beperkte groei enerzijds en de voortgaande ontwikkeling van de technologie anderzijds, zal de werkloosheid in de z.g. produktieve sectoren toenemen. Het aantal geregistreerde werklozen zal stijgen terwijl het aantal arbeidsongeschikt verklaarden omhoog vliegt en de 500.000 reeds is gepasseerd. Verder is ook het ziekteverzuim met sprongen gestegen en rond een konstante van 10% tot rust gekomen lijkt te zijn.

Deze ontwikkelingen zijn in strijd met bepaalde uitgangspunten die bij de ontwikkeling van de verzorgingsstaat voorop stonden. Na W.O. 2 veronderstelde men bijv. dat de overheid duurzaam zorg kon dragen voor praktisch volledige werkgelegenheid. Dan immers zouden de kosten van de sociale verzekeringen beperkt kunnen blijven. Een tweede veronderstelling was dat de goede gezondheidszorg zowel ziekten zou uitbannen als ook ziektekosten zou beperken. Het omgekeerde is gebeurd, de ziektekosten zijn onrustbarend gestegen omdat men met de natuurwetenschappelijk ongrijpbare welvaartsziekten geen raad weet. Indirect hebben deze ontwikkelingen tot een snelle stijging van de kosten van de welzijnszorg geleid omdat onbehagen, vereenzaming, verslaving en vervreemding noodzaakten tot een steeds omvangrijker kureren aan deze symptomen van verzieking.

> De sociologen van Doorn en Peper (11) hebben in verband hiermee de institutionele professionele welzijnszorg op medisch en sociaal gebied een gevaar voor de verzorgingsstaat genoemd, de z.g. 5e macht. Zij verwijten deze instellingen verspilling van gemeenschapsgeld wegens een zeer gering effekt van hun wijze van werken.

De werkelijke oorzaken geven ze niet aan en nog minder een bruikbaar alternatief.

Kuiper heeft veel meer gelijk als hij stelt dat weliswaar de industriële samenleving met steeds minder mensen steeds meer produkten voortbrengt, maar dat doet ten koste van het welzijn van de bevolking. Het feit dat het geindustrialiseerde bedrijfsleven grote aantallen mensen ekonomisch afschrijft (Kerkhof 12),alsof het dode machines zijn, bewijst dat ondernemingen niet in mensen zijn geïnteresseerd maar alleen in het optimaal benutten van produktiefaktoren.
In het tweede sociaal en cultureel rapport van de regering is dan ook de verwachting uitgesproken dat het bedrijfsleven -en de overheid - in de jaren 80 alleen volkomen fitte werknemers tussen 25 en 40 jaar zullen vragen. De gevolgen daarvan zullen vele en duur zijn.

Allereerst moet gesteld worden dat ieder mens behoefte heeft aan arbeid, met name aan zinvolle arbeid, ongeacht leeftijd en sexe. De hoogtechnologische produktie ontneemt niet alleen steeds meer mensen de mogelijkheid tot het doen van zinvol werk, maar ontneemt aan de overblijvende arbeidsplaatsen bovendien de inhoudelijke kwaliteit. Kuiper formuleerde voor de radio vier essentiële eisen die aan zinvolle arbeid gesteld moeten worden: 1e - afwisseling 2e - zelfstandig beslissingen kunnen nemen 3e - terugkopppeling, zodat je ziet wat je produceert 4e - identifikatie met het produkt, het waardevol vinden. Voor het overgrote deel van de werknemers wordt aan deze eisen niet voldaan, waardoor de arbeid hun welzijn aantast. Het gevolg is dat enerzijds de ondernemers steeds meer werknemers ten laste van de gemeenschap afstoten, anderzijds de gemeenschap voor steeds hogere reproduktiekosten laten opdraaien. Daarom zegt Kuiper terecht dat aan de pseudo-religiieuze verering van het geindustrialiseerde bedrijfsleven een einde dient te komen.

In

In samenhang met de ontwaarding van de arbeid en de uitstoting uit de arbeid is het duidelijk dat de samenleving de noodzakelijke reproduktieve arbeid niet meer aankan.Historisch hebben de geindustrialiseerde ondernemingen van de gemeenschap voortdurend meer reproduktieve arbeid geëist, de z.g. kollektieve voorzieningen. Militaire roof of bescherming; onderwijs en wetenschap; volksgezondheid; sociale verzekering; Infrastrukturele zorg en welzijnszorg.
Daarnaast zijn de huisvrouwen opgescheept met een steeds intensiever wordende reproduktieve arbeid ter kompensatie van de ontwaarding van de arbeid, zonder beloning en zonder erkenning. De last van de huisvrouwen en de welzijnszorg is extra toegenomen omdat de instituten voor reproduktieve arbeid als marketives georganiseerd zijn. Aan Kuiper zou ik willen vragen of dat wel past in zijn alternatief model. Is het niet nodig de kollektieve instellingen kleinschalig, demokraties, als concentives te organiseren? Dan kunnen wellicht ook de eindeloze konflikten in het welzijnswerk overwonnen worden.

Hoe dan ook, de geindustrialiseerde ondernemingen en instituten noodzaken de overhied tot voortgaande uitbreiding van kollektieve voorzieningen, zodat bezuiniging op deze voor de reproduktie noodzakelijke voorzieningen de moeilijkheden slechts groter maken.
Dan wordt nog meer duidelijk als we ons met Kuiper realiseren dat geindustrialiseerde ondernemingen ook de z.g. vrije tijd van de bevolking stelen, door de opvoering van een vervreemdend konsumentisme. Bij de opbouw van de verzorgingsstaat werd verondersteld, dat meer vrije tijd automatisch de reproduktie van arbeidskrachten zou bevorderen. Kuiper acht de konsumptieve vrijetijdsbesteding overwegend verloren tijd, die mede de draagkracht van werknemers vermindert. Ziekteverzuim en baaldagen en meer vakantie moeten deze ellende kompenseren, maar extra vrije tijd betekent dan meer een herhaalde vlucht voor vervreemdende arbeid dan herstel van het welbevinden.
Op grond van deze bevindingen stelt Kuiper vast dat ondanks de vaak hoog geroemde vooruitgang, de deprivatie bij de bevolking snel is toegenomen. Essentiële menselijke behoeften worden niet bevredigd en dat leidt tot onwelzijn en welvaartziekten. Dat is de reden waarom Kuiper het streven naar sterke ekonomische groei en steeds meer winst heilloos noemt en pleit voor een stelsel dat gericht wordt op het voorzien in waardevolle menselijke behoeften. Aan de toenemende deprivatie moet een einde komen en dat lukt niet door de z.g. kansarme groepen af en toe een fooi te geven, wat het sociaal en kultureel planbureau daaromtrent ook moge beweren.
Het deprivatiebegrip van Kuiper acht ik juister en bruikbaarder dan het deprivatiebegrip dat de regering hanteert.
Bij Kuiper gaat het niet om relatieve behoeften, maar om essentieel voor welzijn noodzakelijke behoeften. Tegen die achtergrond kan men de verbreding van het onderwijs, de technokratisering van de volksgezondheid en ook het professionele welzijnswerk overwegend kureren aan de symptomen van een toenemde deprivatie of, als u dat liever hoort, van een toenemende vervreemding.
Huisvrouwen en welzijnswerkers verrichten in toenemende mate monnikenwerk dat niet alleen slechte resultaten oplevert maar ook als werk steeds minder aan de vier essentiële voorwaarden voor zinvolle arbeid voldoet. De algemene deprivatie kan slechts verminderen door in de essentiële behoeften van mensen te voorzien.
Tot dat doel biedt Kuiper enige alternatieven ter keuze aan.
Wat is de betekenis van deze alternatieven?

Laat mensen dat werk kiezen dat hen aanspreekt, dat ze de moeite waard vinden, dat aan de eisen van Kuiper voldoet.
Daartoe is ten eerste een garantie van levensonderhoud nodig, opdat mensen echt de vrijheid krijgen om voor hen zinvol werk te kiezen. Daartoe zijn in de produktiesektor inklusieve ondernemingen nodig, aldus Kuiper, die positief gericht zijn op het welzijn van mens en samenleving.

Verkeer.

Verkeerde technologie en inhumaan winstbejag moeten dan aan banden worden gelegd. De organisatie zal kleinschalig moeten zijn en demokraties op de werkvloer. De aard van het werk wordt dan vrijwilligerswerk, zij het met een aantal beperkingen vanwege het marketive zijn.

Veel ruimte wil Kuiper scheppen voor de z.g. consentives, niet winstgericht, op vrijwillige samenwerking berustende instellingen. Kleinschaligheid en gezamenlijke verantwoordelijkheid voor overzichtelijke produktie eenheden is kennelijk zijn uitgangspunt. Welnu, dan zullen we de grootschalige, technokratisch-hiërarchisch georganiseerde instituten moeten afbreken en omzetten in echte consentives, kleinschalig, demokratisch, mensgericht, gebaseerd op vrijwilligerswerk. Voor héél het welzijnsveld acht ik dit een geweldige uitdaging

Ten behoeve van een vrije arbeidskeuze hecht Kuiper grote waarde aan het garanderen van de noodzakelijke bestaanskosten aan alle burgers, waardoor een werkelijke vrije keuze mogelijk wordt. Konservatieve mensen vinden dit een waanzinnige gedachte, maar ik denk dat we juist hieraan zeer veel aandacht zullen moeten besteden. De voordelen zijn vele en de behoefte aan een dergelijke inkomensregeling lijkt mij bijzonder groot.
Laten we eens beginnen bij de huisvrouwenbevrijding. Het aantal gescheiden huisvrouwen/moeders is snel toegenomen en het is een schandaal dat deze vrouwen met hun onvolledig gezin met het minst gewaardeerde werk en een schamele beloning moeten proberen staande te blijven, of zich aan de beperkende betuttelende bepalingen van een halfslachtige bijstandswet moeten onderwerpen. Voor de reproduktieve arbeid van huisvrouwen bestaat in onze orde geen greintje respekt of waardering. Een recht op eigen inkomen van alle vrouwen, getrouwd of niet, zou niet alleen de zeer waardevolle arbeid van de vrouw recht doen maar meteen een ongekend stuk vrouwenellende wegnemen. Een beter middel tot vrouwenemancipatie ken ik niet.
En is de idee van Kuiper zo waanzinnig?
Ons inkomenssysteem, inklusief de sociale verzekeringen, is zo waanzinnig gebureaukratiseerd dat het aan alle kanten is verstard. In feite heeft de verzorgingsstaat aan alle burgers de noodzakelijke kosten van het bestaan gegarandeerd. Naar ik schat geniet daardoor ongeveer de helft van de bevolking een arbeidsloos inkomen. Jongeren gaan steeds langer naar school, het relatieve aantal gepensionneerden neemt gestadig toe en steeds grotere aantallen worden arbeidsongeschikt verklaard of werkloos. Allen, ook de gehandicapten en invaliden,hebben recht op de noodzakelijke kosten van het bestaan en niemand zit zonder levensonderhoud. Een ongehoord aantal ingewikkelde, vaak de menselijke waardigheid schadende, bureaukratische regelingen zouden kunnen vervallen door die algemene inkomensgarantie. Bovendien zou het dan niet meer nodig zijn om werklozen, minder validen, minder arbeidsgeschikten, kinderen en gepensioneerden gezonde arbeid te verbieden, waardoor er veel ruimte voor zinvolle vrijwillige arbeid vrij zou komen. Nu verspillen we op grote schaal menselijke arbeidsmogelijkheden, menselijke kreativiteit en vooral, menselijk geluk.

Op grond van deze overwegingen meen ik dat van Buuren volstrekt ongelijk heeft. Hij heeft wel gelijk als men aan het vrijwilligerswerk de tweede filosofie van Erhardt ten grondslag legt. De betekenis van vrijwilligerswerk valt of staat derhalve met de aard van de achterliggende filosofie. Wantrouwen en angst helpen ons niet verder. We doen er beter aan de alternatieven van Kuiper serieus te nemen en praktisch uit te werken.

D. Kriteria voor een kwalitatieve beoordeling

Kriteria voor een kwalitatieve beoordeling kunnen uit het voorgaande worden afgeleid. In feite zijn deze reeds door Erhardt en Hoekendijk geformuleerd. Ze bevestigen de hiervoor geschetste achterliggende filosofie.
Hoekendijk bijv. waarschuwt tegen het misbruiken van vrijwilligers voor symptoombestrijding, zoals op grote schaal met professionelen gebeurt. Vrijwilligers zijn er niet om de gevolgen van een slecht sociaal beleid, of van een slecht stedebouwkundig beleid op te vangen en te verdoezelen,

integendeel eerder om zulke aan de kaak te stellen. Ook de ouderwetse, troostende, leed bestendigende benadering wordt door Hoekendijk afgewezen. Erhardt formuleert deze kriteria positief als hij de vrijwilliger wil zien als de kern van de preventie.(Preventie van deprivatie) Professionele welzijnsinstellingen behoren volgens hem als laatste strohalm te fungeren, want mensen behoren individueel en in groepsverband de normale menselijke problemen aan te kunnen. Daartoe zal een reeks kleinschalige vrijwilligersaktiviteiten nodig zijn, de consentives van Kuiper. Hoekendijk wenst dat de laatste-strohalm-instellingen tevens het vrijwilligerswerk behoren te begeleiden met service. Erhardt stelt verder dat kriteria voor vrijwilligerswerk zijn: participatie, emancipatie en ontplooiïng van de vrijwilligers, hetgeen doelmatigheidsargumenten, zoals aanvullend en goedkoop, uitsluit. Ze sluit uiteraard ook de vernederende pannetjesoep benadering volstrekt uit. Hoekendijk zegt nadrukkelijk dat liefdadigheidsmotivatie afgewezen moet worden. Bewustwording is zowel voor vrijwilliger als klient van groot belang, mits deze leidt tot meer zelfbewustheid, meer zelfvertrouwen en voldoende mogelijkheden tot zelfhulp en participatie.

Deze kwalitatieve kriteria sluiten m.i. ook aan op de eerder genoemde historische ontwikkeling, waarbij zowel liefdadige zorg voor anderen, als overgeorganiseerde, professionele zorg voor anderen de laatste jaren is afgewezen. Het streven naar emancipatie, participatie, demokratie op lokaal nivo en zelfhelp is m.i. bijzonder groot. Daaraan kan m.i. alleen door middel van veel vrijwilligerswerk worden voldaan. In dit verband wil ik nog aandacht vragen voor een ander aspekt van de algemene deprivatie.
Van Doorn (11) heeft er met klem op gewezen dat de kapitalistische verzorgingsstaat gekenmerkt wordt door een welhaast onbegrensd "konsumentisme". Produktie krijgt, behalve in de statistieken, nauwelijks aandacht, alles draait om konsumpite. De overheid, de deskundigen, de bestuurders, de politici, de vakbonden, deze klein groep van leiders moet zorgen voor werk, inkomen, onderwijs, woningen, rekreatie, gezondheid, welzijn en steeds meer konsumptiemogelijkheden. De burgers in deze konsumptieve verzorgingsstaat eisen alles van de bovenlaag, laten zich bedienen, nemen voor hun eigen behoeften geen eigen verantwoordelijkheid. Binnen deze welhaast volledige technokratie wordt demokratie tot een dekor, waar vrijwel niets achter zit. De technokratische verzorgingsstaat met deze algemeen passieve konsumptie mentaliteit, lijkt rijp voor een snelle omzetting in een fascistische diktatuur van rechts of links. De heden snel toenemende angst voor en onzekerheid over de toekomst vormen, met dit passieve konsumentisme, een erg goede voedingsbodem voor een herlevend fascisme. Daarom waren acties voor participerende demokratie, met afwijzing van hiërarchische machtsstrukturen, hoopgevend.
Maar deze incidentele akties zijn onvoldoende. Het verziekend konsumentisme kan slechts doorbroken- participerende zelfverantwoordelijkheid is pas mogelijk - als de organisatie patronen in arbeid en samenleving herzien worden. Binnen die nieuwe organisatiepatronen passen geen technokraten, noch patriarchen. Daarom stelt Hoekendijk m.i. terecht dat professionelen geen heersers, geen machtige uitvoerders, maar hulpbereide informateurs en begeleiders behoren te worden.
Een bewuste keuze voor emanciperende, participatiebevorderende soort vrijwilligerswerk, leidt onontkoombaar tot participerende besluitvorming en kleinschaliger menselijker organisatie, met ruime mogelijkheden voor vrijwillige arbeid.

Het komt mij voor dat wij aan deze kriteria voorlopig voldoende houvast hebben. Als we nog iets van onze vrijheid en demokratie willen redden, zal het passieve konsumentisme doorbroken moeten worden, zal op elk terrein bereidheid tot aktieve participatie in besluitvorming en uitvoering versterkt moeten worden met bestrijding van hiërarchische technokratieën.
Daarvoor zijn woorden niet genoeg, daartoe zijn daden nodig, zegt Hoekendijk terecht.De meestal verbale vorming wordt veel effektiever als ze plaatsvindt samen met aktief aan iets werken, of aktief tegen iets vechten. Met andere woorden: buig het vervloekte konsumentisme in het onderwijs, in de kultuur, in de stedebouw, in het wonen, in de rekreatie, om tot participerende zelfbesluitende aktiviteit en tot zelfhelp.
Dan kan vrijwilligerswerk fundament van het samenleven worden.

De informatiemarkt (infomarkt) zal hierna op verschillende wijzen belicht worden:

a Een korte impressie geschreven door een helper/standhouder op de infomarkt

b Samenvatting van reakties, die standhouders terwille van het verslag toegestuurd hebben aan het sekretariaat

c Samenvatting van reakties, die infomarktbezoekers op verzoek aan het sekretariaat hebben gestuurd

d Aspekten i.v.m. de organisatie van de infomarkt

---

a Een korte impressie geschreven door een helper/standhouder op de infomarkt

Vanaf 8 uur 's morgens heerste er een grote drukte en bedrijvigheid in en voor het gebouw de Hoeksteen.
De benodigde onderdelen voor de stands werden van de kar afgehaald.
Het viel op dat iedereen voor zover het maar enigszins kon hielp bij het afladen en bij het opbouwen van de stands. Zodoende gebeurde het dat men elkaar nogaleens in de weg liep. De samenwerking tussen de standhouders en de overige helpers liep verder prima.
Toen de stands waren opgebouwd begonnen de diverse vrijwilligersorganisaties met het "optuigen" van hun eigen stand.
Het was voor een hoop mensen een verademing dat zij tijdens de drukke werkzaamheden een kopje koffie konden halen, wat aanwezig was op een karretje bij de in- en uitgang.
Ook was er een prikbord, waarop de nodige publikaties geprikt konden worden. De inhoud van alle affiches hier was eenzijdig:
alleen propaganda rond de KWJ.(KWJ=Beweging voor Werkende Jongeren).
Na het aankleden van de stands wisselden vele vrijwilligers ervaringen uit.
Het publiek stroomde inmiddels de grote zaal binnen. Om 10 uur werd daar begonnen. Nadat daar de verschillende programmapunten waren afgewerkt startte de lunchpauze om 12.15 uur.
Tijdens de lunchpauze werd de infomarkt overspoeld door het merendeel van het publiek. Al kauwend op de kadetjes, die op verscheidene plaatsen op schalen klaar stonden, liep men de standjes af.
Bij de stands werden heel wat gesprekken gevoerd en ervaringen uitgewisseld.
Een aantal voorbeelden waren hiervan:
In de stand van de Vincentiusvereniging sprak een werker gedreven door z'n ervaringen heel boeiend over het Vincentiushuis te Amsterdam.
De voorlezer in de presentatie van de WJW gaf ook in eigen stand uitgebreide voorlichting. De zeer professionele stand van het Rode Kruis met twee aktieve dames viel ook op.
Humanitas had een sprekende slogan bij de stand aangebracht:
"Vrijwilligerwerk dat niets doet aan de oorzaak is geen werk ".

..De

De Stichting Pandora verkocht stickers met als opschrift:
"OOIT EEN NORMAAL MENS ONTMOET.....en .....BEVIEL HET?" In deze sticker wordt het eigen gezicht weerspiegeld van degene die ernaar kijkt. Ook nog een andere kreet: "Ik wou dat ik gek was, dan viel ik niet zo op." Dit alles met een zeer aktieve stickerverkoopster. (zie foto hiernaast.)

Na de pauze nam de drukte sterk af, omdat de gespreksgroepen begonnen.
Nu begon echt de kans om de standjes rustig na te lopen. Alle tijd tot het plenaire gedeelte van de dag weer zou beginnen.

---

b Samenvatting van reakties, die standhouders terwille van het verslag toegestuurd hebben aan het sekretariaat.

Op verzoek vanuit het sekretariaat stuurden vele standhouders een verslag/reakties over hun bevindingen als standhouder. Het feit dat zovelen de moeite nog namen om achteraf nog in de pen te klimmen tekent het enthousiasme van de deelnemers.

De reakties waren uiteenlopend, maar toch allemaal overwegend positief.
Veel waardering werd uitgesproken voor collegastandhouders. Vooral dat de werkers "achter" de stand steeds tot het eind toe geïnteresseerd en aktief bleven is bij de standhouders opgevallen; een soort "beroepstrots" sprak hieruit.
Men vond de markt gezellig aandoen en ook de aankleding door de verschillende organisaties stemde tot tevredenheid. Het lijkt nuttig hier een aantal positief gekwalificeerde punten en een aantal negatief gekwalificeerde punten op een rijtje te noemen.

Positieve punten:
- organisatorisch de nodige komplimenten in algemene zin
- grote belangstelling
- voldoende eigen materiaal en voldoende aanvullend materiaal aanwezig
- nieuwe kontakten(voorbeeld van de S.S.V.H.: in gesprek geraakt met Friesland, een witte plek op hun kaart) gelegd,
- veelzijdige uitwisseling van gegevens en ervaringen
- doelgerichte informatie, ook al was deze soms geïmproviseerd; goed aangepast bij de thema's van de dag
- globaal informatief doel is bereikt

- grote diversiteit ingeboden informatie (meningen hierover waren verdeeld)

Negatieve punten:
- te weinig ruimte in de loopgangen
- te weinig diversiteit , te veel uit de verzorgende sektor, te weinig politieke stromingen, te weinig aktievoerders, te weinig rekreatie-groepen (meningen verdeeld hierover)
- fijner was geweest als de stands een dag eerder opgezet hadden kunnen worden (meningen verdeeld, sommigen zeiden dat maar weer eens bleek dat het kon in korte tijd)
- één organisatie vond dat zij te weinig materiaal had meegebracht
- één organisatie vroeg zich af of het Platform in zijn wervingsbeleid selektief en/of elitair is, omdat er een grote vertegenwoordiging van de "hulp-vrijwilligersorganisaties" was
- standhouders moeten oppassen niet te veel informatie in hun stand te leggen
- de bezoekers hebben slechts oppervlakkig kennis kunnen nemen van de geboden informatie (slechts weinigen kwamen met deze kritiek)

Een suggestie was om bij een dergelijke gelegenheid voortaan vanuit de organisatie een informatiepakket samen te stellen uit het materiaal wat de standhouders mee willen geven.

Het vriendschappelijke karakter van de informatiemarkt kwam herhaaldelijk terug in de reakties. De totaalindruk was leuk en gezellig vonden de deelnemende organisaties.
Een van de organisaties sprak haar waardering uit over het feit dat er weinig concessies aan de commercie gedaan waren bij de organisatie.
Een ander sprak zich in tegendeel uit om eens goede reclamemensen in te schakelen om de filosofie achter het vrijwilligerswerk in beeld te brengen voor deze gelegenheid, omdat daar weinig over was en wat er was droeg een te verkoopmatig karakter en was bovendien te mager.
Zoals een goed Nederlander betaamt: zoveel zielen zoveel zinnen. Juist daarom viel het op dat alle reakties toch hoofdzakelijk tevreden en enthousiast waren. Vooral ook om de aanzet van dit soort evenementen. Velen hopen op herhaling, misschien in een wat meer regionaal of plaatselijk gericht kader t.a.v. vrijwilligerswerk.

---

c Samenvatting van reakties, die door infomarktbezoekers op verzoek aan het sekretariaat hebben gestuurd.

Er werden willekeurig tien infomarktbezoekers aangeschreven door de organisatoren om achteraf hun indrukken over deze markt door te geven.
Van die tien had een niet kunnen komen, zodat deze ook geen verslag had kunnen schrijven over de bevindingen. Van de negen gaven 6 hun reaktie, een indrukwekkend aantal als men in het oog houdt hoeveel normaal reageren op een dergelijke open vraag achteraf. Een teken van betrokkenheid en enthousiasme voor de zaak.
Het voert te ver om hier alle reakties in zijn geheel op te nemen, maar een paar hoofdpunten zal ik weer selekteren.

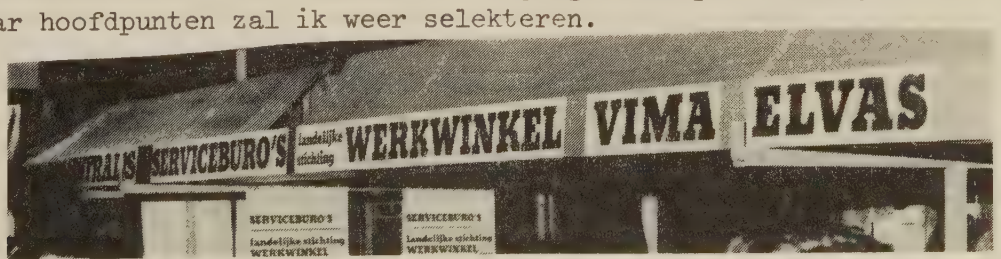

bij de foto: gedeelte van de infomarkt, dat de diensten aanbiedt aan de vrijwilliger.

Positieve punten uit de reakties:
- aanbod voldoende i.v.m. de beschikbare tijd
- informatie te kust en te keur
- opzet en organisatie snel en doeltreffend, de vorige avond was er nog een volksdansfeest in de zelfde ruimte
- boven verwachting zeer interessant
- goede parade, tevens goede reclame en basis voor het leggen van nieuwe kontakten
- veel uitgebreide folders, die thuis op gemak doorgelezen konden worden
- zo geanimeerd, dat het moeite kostte om de mensen voor het ochtendprogramma de toneelzaal in te krijgen
- goed standmateriaal, zowel decoratief als informatief b.v.NIVON, het Rode Kruis, de Zonnebloem enz.
- gezellig, ware markt

Negatieve punten in de reakties:
- te weinig loopruimte
- te weinig standruimte voor toneelstukjes diaseries e.d. onnodig en willekeurig de organisatie b.v. van de telefonische hulpdienst buiten de infomarkt geplaatst
- ontbreken van maatschappijkritische groepen en politieke partijen "deze moeten ons toch de instrumenten verschaffen om ons werk te doen, bovendien is dat een manier om de veelal onmondige mensen bewust te maken"
- te rommelig begin en te veel informatie tegelijk waardoor iemand daas wordt (slechts door één genoemd).

De mensen die langere reakties hadden geschreven gaven meest de negatieve punten als aanvulling op positieve woorden, de mensen die een korte reaktie schreven deden dit in uitbundige positieve bewoordingen. Zoals de kreten: geweldig, graag nog een keer een themadag, boven verwachting enz. Voor dit verslag was het meest positieve verschijnsel dat er zoveel reakties kwamen.

Nog een suggestie: Meer mankracht in de literatuurstand, wanneer er weer eens sprake van een infomarkt is. Er was zoveel belangstelling voor deze stand, dat het moeilijk was voor één man om alle vragen even uitgebreid te beantwoorden.

---

d Aspekten i.vm. de organisatie van de infomarkt

De beschikbare ruimte voor de infomarkt was te beperkt.
Althans te beperkt doordat er gestreefd werd naar een grote en kleurrijke diversiteit.
De organisatie moest kiezen tussen de mogelijkheden van invulling, waarbij uiteraard de beperkte ruimte een grote rol speelde.
De volgende overwegingen en punten kwamen in de planning aan de orde:
- het aantrekkelijk maken van de markt doormiddel van het huren van marktkraampjes ; nadeel was dat dit onherroepelijk meer ruimte zou kosten dan gewone tafeltjes
- de vraag of de invulling via uitnodigingen naar organisaties toe moest gebeuren of via een open intekening; moesten er prioriteiten gegeven worden aan bepaalde instellingen?
- hoe moest de diversiteit behartigd worden? Kleine organisaties tgenover grote, aktiesektor tegenover welzijnssektor, neutraal tegenover politiek of levensbeschouwelijk?
- de toegekende plaats kon standaard maat zijn of aangepast aan de betreffende behoefte van een organisatie, die een stand wilde.

Voor de volgende gang van zaken werd gekozen door de organisatoren:

Aangezien het Platform Vrijwilligerswerk de Themadag organiseerde en daarmee naar buiten trad, werd ook aan de aangesloten organisaties het eerst gevraagd of er belangstelling voor het bezetten van een stand op de infomarkt was. Op korte termijn moesten deze vrijwilligersorganisaties antwoord geven.
De drie projekten die zich 's morgens plenair presenteerden kregen een stand omdat er nadere informatie ter plaatse beschikbaar zou moeten zijn.
Een aantal vrijwilligersorganisaties, die niet tot het Platform behoorden, hadden uit eigen beweging hun belangstelling kenbaar gemaakt. Dez organisaties zijn uitgenodigd, voor zover zij een nog-niet-vertegenwoordigde sektor in het vrijwilligerswerk betroffen.
Om de veelzijdigheid te verhogen werd ook de "tentoonstelling-aktiegroep" met de tentoonstelling over Berufsberbote gevraagd.
Deze aktiegroep zei te zullen komen; helaas echter kwamen ze niet opdagen. Dit was een grote teleurstelling aangezien dit juist had kunnen laten zien dat vrijwilligers ook zeer aktief bezig kunnen zij met het voeren en stimuleren van maatschappij-kritiese akties.
Er was een ruimte van meer dan 16 m^2 voor de aktiegroep gereserveerd.
De organisatie heeft geen bericht gehad waardoor dit wegblijven is verklaard.
Uitgenodigd werd ook een kleine organisatie, die nog weinig naar buiten is getreden, te weten: het projekt Contact en aktiviteiten Utrecht. Deze groep is weldegelijk uit een visie naar voren gekomen, waarbij maatschappijkritiek een rol speelt.
De Stichting Pandora vertegenwoordigde het vrijwilligerswerk, dat niet "bij de pakken wenst neer te zitten" t.a.v. minderheidsgroeperingen.
Divortium is een voorbeeld van een zelf-hulpgroep en werd daarom uitgenodigd om op de infomarkt een stand te bezetten.
Ook is gevraagd aan de aktie "Stop de Neutronenbom" om zich te manifesteren.

Alle deelnemrs aan de infomarkt kregen vooraf een plattegrond met de toegewezen plaats, waarbij rekening was gehouden met de wensen i.v.m. ruimte, mogelijkheid om diaserie te vertonen, mogelijkheid tot het bouwen van een stellage, een achterwand enz.
De moeilijkheid was dat pas om 8 uur de zaal open ging.

De

De loopruimte met name was zoals verwacht werd beperkt. Toch viel het in de praktijk mee. Op papier zijn de bezoekers niet vindingrijk, maar gelukkig in werkelijkheid wel.
De organisatie had erop gerekend dat mensen die een langdurig en diepgaand bezoekerskontakt met de infomarkt wilden hebben, na de grote drukte van de lunchpauze hun kans waar zouden nemen. In de lunchpauze konden de mensen die naar gespreksgroepen wilden een bezoek aan de infomarkt brengen.
In de lunchpauze hebben de bezoekers moeten kiezen tussen een volle infomarkt of een rustiger plaatsje om de broodjes te nuttigen.
De meeste belangstelling bleef bij de infomarkt waardoor even de schijn ontstond dat er broodjes te weinig waren. Wel was steeds vermeld dat er ruimschoots voldoende aanwezig zou zijn op diverse plaatsen.
Die plaatsen werden beperkt tot enkele plaatsen die in de belangstelling stonden, maar uiteindelijk bleef er een aantal broodjes over waardoor bewezen werd dat iedereen toch gegeten had.

Verder waren er een aantal zaken die in zijdelings verband stonden met de markt , n.l. de diaserie Martha's Duty van de Federatie Telefonische Hulpdiensten, de door de NOS beschikbaargestelde videobanden over vrijwilligersaktiviteiten, de RVU-geluidbandserie over vrijwilligerswerk en een mogelijkheid tot copieëren indien daar vanuit de infomarkt behoefte aan bestond.
Misschien aardig om te vermelden dat de programma's over ouderparticipatie en milieubescherming de meeste aandacht trokken bij de videovertoning.
Een vrijwilliger was zo vriendelijk om de videoapparatuur te bedienen, waar een redelijke belangstelling voor bestond. Deze vrijwilliger had het niet eenvoudig vanwege de geluidsmoeilijkheden in de verschillende ruimtes. Op de gang weergalmde het.
De diaserie Martha's Duty trok nadat deze was omgeroepen veel belangstelling. Deze diaserie is voor vrijwilligersorganisaties en andere geïnteresseerden te huur, vandaar de aparte behandeling, evenals dit de rede van de aparte behandeling van de RVU-bandserie was. Tevens gaf deze ruimtelijke verdeling een mogelijkheid om de ruimte van de infomarkt niet te zwaar te belasten.....weer een keuzemogelijkheid voor iemand die de infomarkt wilde bezoeken, maar eens even rustig wilde zitten.

Organisatorisch was het heel prettig om op een aantal vrijwilligers als hulp te kunnen bouwen. De Vrouwenraad Amsterdam, de werkgroep Jonge Wetsovertreders en een aantal anderzijds betrokkenen waren onmisbaar bij het broodjes verdelen, de opbouw van de stands enhet sjouwwerk 's morgens, de konstante bezetting van de informatiestand bij de infomarktingang (deze mensen wisten de weg in het ingewikkelde gebouw), de drankjesverkoop op de gang van zaal 1, 2 en 3.
Dank aan allen namens de organisatie! En ook namens de bezoekers van deze dag.

Al met al is er weinig te klagen vanuit de organisatie. De wijze waarop de standhouders er een serieuze zaak van hebben gemaakt en hun materiaal aangeboden hebben, heeft alles tot het slagen van de infomarkt bijgedragen. De bezoekers bleken er uren door te kunnen brengen, hetgeen voor een dergelijke infomarkt toch heel speciaal was. Met name de literatuurstand was een leuke algemeen gerichte informatiestand die veel aandacht trok. Ook i.v.m. studie kwamen daar nog al wat vragen binnen. Deze stand was ingericht op verzoek van de organisatoren van de Themadag. Met veel zorg was uitgebreid aan dit verzoek voldaan.
De uitvoerder was Jan Jaap Berkhout, dokumentalist van de landelijke Stichting Werkwinkel.
De stands werden buitengewoon snel opgezet en ingericht. Plak materiaal, stiften, kartonnen borden, vellen papier touw en scharen waren aanwezig

.. lijst

Lijst van
Standhouders infomarkt Themadag 4 maart 1978.

N.V.R. Nederlandse Vrouwenraad	Laan van Copes van Cattenburgh 72 2585 ZW 's-Gravenhage
U.V.V. Stichting Landelijke Unie van Vrijwilligers	J.J. Viottastraat 18 1071 JR Amsterdam
S.S.V.H. Stichting Samenwerkende Vrijwillige Hulpdiensten	Westplantsoen 148 2613 GP Delft
Vincentius Vereniging	Westeinde 99 2512 GV 's-Gravenhage
G.D.R. Generale Diakonale Raad van de Nederl. Hervormde Kerk	Postbus 14100 3508 SE Utrecht
A.D.B. Algemeen Diakonaal Bureau van de Gereformeerde Kerk in Nederland	Postbus 2211 3830 HE Leusden
G.S.A. Stichting Landelijke Gereformeerde Raad voor Samenlevingsaangelegenheden	Postbus 203 3830 AE Leusden
Humanitas Nederlandse Vereniging voor Maatschappelijke Dienstverlening en Samenlevingsopbouw	J.W. Brouwerstraat 16 1071 LJ Amsterdam
NIVON Nederlands Instituut voor Volksontwikkeling en Natuurvriendenwerk	P.C. Hooftstraat 163 1071 BV Amsterdam
W.K.N. Werkgemeenschap Kinder-centra in Nederland	Postbus 74 6860 AB Oosterbeek
Nederlandse Rode Kruis	Prinsessegracht 27 2514 AP 's-Gravenhage
K.L.C.M.O. Katholiek Landelijk Centrum voor Maatschappelijke Ontwikkeling	Luybenstraat 17 5211 BR 's-Hertogenbosch
V.I.M.A. Vormings Instituut Maatschappelijke Aktie	Westeinde 99 2512 GV 's-Gravenhage
ELVAS Landelijk Vrijwilligers Aktiviteiten Sentrum	Postbus 4098 1009 AB Amsterdam
Landelijke Stichting Werkwinkel	Potgieterstraat 37 3532 VP Utrecht
E.H.B.O. Eerste Hulp bij Ongelukken	Ravenburgerstraat 105 Amsterdam

..Stic

Stichting Pandora	2e Const. Huygenstraat 77 Amsterdam
Werkgroep Jonge Wetsovertreders A.K.K.	Adelaarstraat 46-48 Utrecht
Pleeggrootouderprojekt	Aert van Neslaan 315 Oegstgeest
Projekt Contact en Aktiviteiten Utrecht/Info t.a.v. Dineke Visser	F.C. Dondersstraat 11 Utrecht
Vredesgroep Zwaarden of Ploegijzers t.a.v. de heer Prins	Meeuwenstraat 18 Tiel
Divortium	Postbus 10472 Amsterdam
de Zonnebloem	Postbus 3449 Breda
Aktie Stop de Neutronenbom Internationaal Forum Anti Neutronenbom	p/a de Hoeksteen Jan van Galenstraat 6-10 Amsterdam
Berufsverbote/groep-Aktiebus	Postbus 16549 Amsterdam giro 3909893

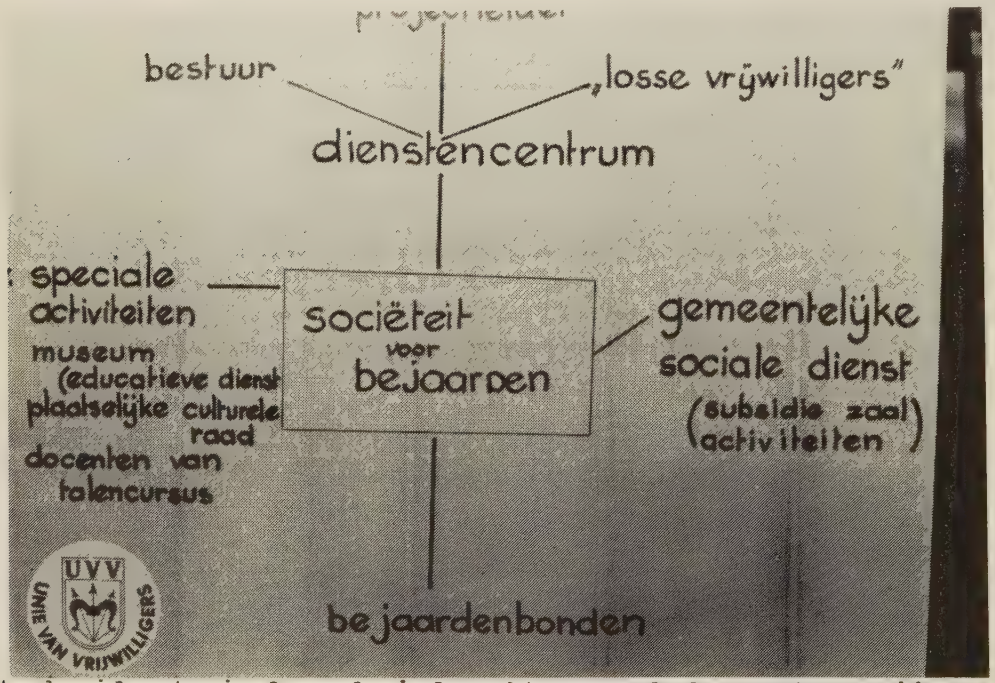

Uitgebreid materiaal op de infomarkt om aanbod aanschouwelijk te maken.

foto's

STUDIEDAG PLATFORM VRIJWILLIGERSWERK

4 MAART 1978

THEMA: WERKT VRIJWILLIGERSWERK?

WAT WERKT ER TEGEN?

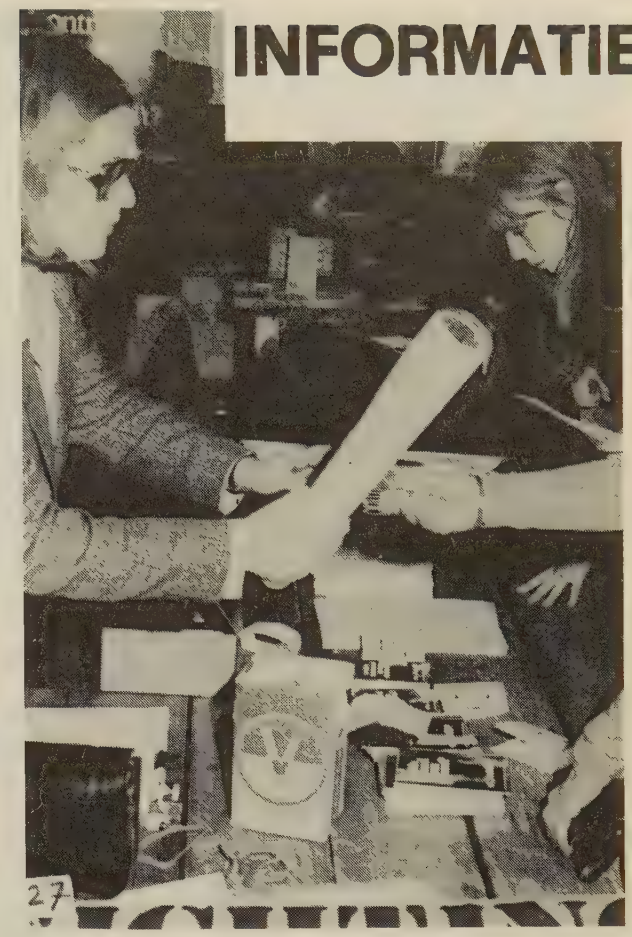

Twee bladzijden fotoimpressie van de infomarkt.

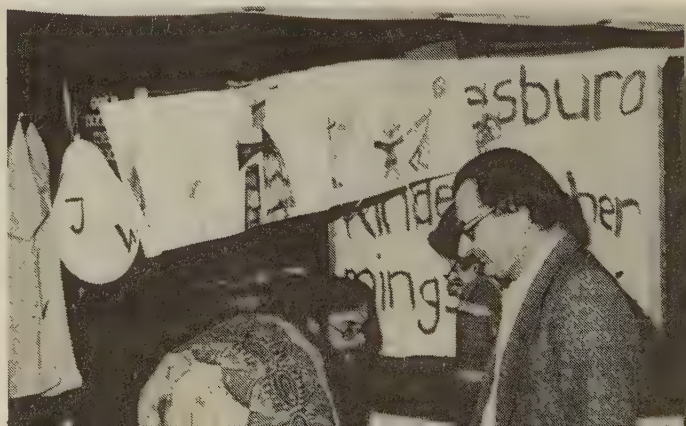

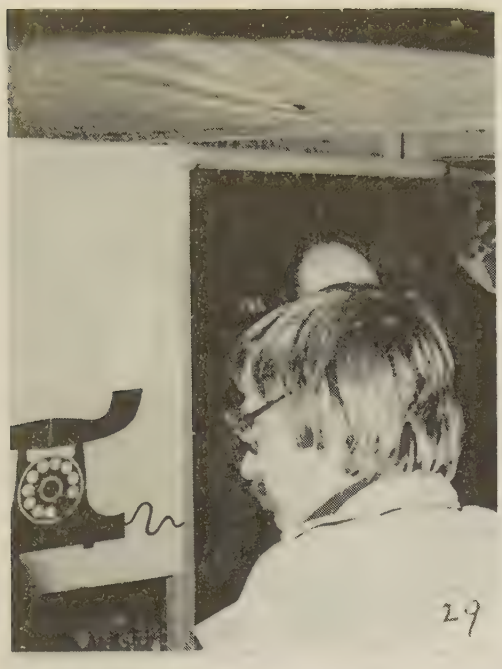
29

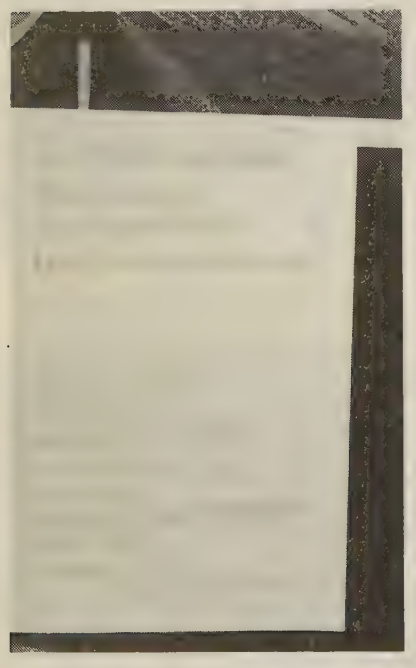

31

33

24

DE DRIE PROJEKTEN:

- *PEUTERSPEELZALENWERK*
- *PLEEGGROOTOUDERPROJEKT/TOEKOMST VOOR TWEE*
- *WERKGROEP JONGE WETSOVERTREDERS*

Deze projekten zijn gekozen om de thema's aanschouwelijk te maken. Het was niet de bedoeling, dat er in de gespreksgroepen verder uitsluitend over de knelpunten van de projekten doorgepraat zou worden. Aan te nemen was dat er herkenning van de mogelijkheden en moeilijkheden zou plaatsvinden, waardoor de aangegeven zaken veralgemeniseerd te bespreken zouden zijn.
Om dit te bewerkstelligen is het volgende door de organisatoren gedaan:
a- een analyse van de drie projekten t.a.v. de 3 thema's van de dag is door mevrouw Liebje Hoekendijk aan de gespreksleiders en rapporteurs een week van te voren ter hand gesteld
b- bij de ingang kregen de deelnemers aan de themadag een notitieblaadje met verdeling in projekten en thema's om herkende thema's tijdens de presentatie te noteren.
c- er is een voorbespreking tussen de voorzitter en de gespreksleiders gewees

---

Voor en na iedere presentatie lichtte de voorzitter het projekt toe.
Zij wees er onder andere op dat de projekten zo verschillend van opzet en grootte waren.
Het Peuterspeelzalenwerk heeft de laatste jaren een enorme vlucht genomen en heeft daarmee een behoefte aangetoond. De subsidie is van niets gegroeid tot een bedrag van-totaal over het hele land- *f* 20.000.000. Het geheel valt onder een overkoepelende organisatie Werkgremeenschap Kindercentra in Nederland, waar betaalde krachten in dienst zijn.
Het Pleeggrootouderprojekt, thans genaamd Stichting Toekomst voor Twee, is bezig met een wijdvertakte aktiviteit te bundelen. Op vele plaatsen is dit soort vrijwilligerswerk bezig. Veel geld is er nog niet voor.
Het is een projekt, dat veel respekt afdwingt en ook veel emoties oproept bij de presntatie van de film "Zeg maar Oma". Mevrouw Tine Hamer is de initiatiefneemster van dit projekt.
De voorzitter haalde in verband met het Pleeggrootouderprojekt een sprekend voorbeeld van het thema "Wat werkt er tegen?" aan: Het is voorgekomen dat een pleegkleinkind overgeplaatst werd naar een inrichting in een andere stad zonder dat de pleeggrootouders daarvan in kennis gesteld werden.
De Werkgroep Jonge Wetsovertreders is een kleine groep van 20 vrijwilligers, die een projekt doen dat nog nergens in Nederland in die vorm gebeurt. Klein maar uniek. Grote subsidieproblemen liggen net achter de rug en met de instanties is het ook niet altijd even gemakkelijk gegaan.
Na het pleeggrootouderprojekt een projekt van merendeels jonge vrijwilligers. Zij werken,op een andere manier dan de gevestigde instanties,met kinderen die met justitie en politie herhaaldelijk in kontakt komen.
Voor verdere informatie wordt verwezen naar de informatiemap van de Themadag.

..Pres.

Het Peuterspeelzalenwerk

(toneelgebeuren)
In een dialoog tussen een hulpmoeder en een hoofdleidster werden een aantal (knel)punten aan de orde gesteld:
- de hulpmoeder wordt vaak "gebruikt".
  koffiezetten, opruimen, afwassen e.d. zijn vervelende karweitjes die moeten gebeuren en die zonder moeite aan een nieuwe kracht gedelegeerd kunnen worden.
- jalouzie tussen hulpmoeder - leidster
  over en weer rond elkaars rol t.o.v. de (soms eigen) kinderen
- status van de hulpmoeder
  deze heeft minder geleerd, geen vakdiploma op dit gebied, maar wel ervaring en intuïtie; ten opzichte van de leidster levert dit toch weinig "aanzien" op.
- inwerken van een nieuwe hulpmoeder
  ze wordt aan haar lot overgelaten en moet middels het rondkijken maar zien hoe de zaken gebeuren
- via een omweg bekritiseren
  zowel de leidster als de moeder hebben moeite regelrecht kritiek uit te spreken naar elkaar toe; de leidster gebruikt de methode"aan de koffie praten over hulpmoeders in het algemeen", waarbij de aanwezige moeder dan maar de passende schoen aan moet trekken.
- straffen van kinderen in de peuterspeelzaal
  de hulpmoeder ziet de pedagogische waarde niet wanneer de leidster driftig een kind onder de koude kraan houdt en de hulpmoeder wijst er dan tegenover de hoofdleidster op dat er echt wel wat meer bij komt kijken dan kennis uit boekjes; de pedagogische kracht van de hulpmoeder licht bij haar praktijk ervaring, die weer door de leidster onvoldoende gewaardeerd wordt.

Dit geloofwaardige en meeslepende gesprek op het toneel oogstte grote waardering in de zaal. Zowel kwa presentatie, als inhoudelijk werden de voetangels en klemmen in dit vrijwilligerswerk zeer duidelijk gemaakt.
Ook de humor ontbrak niet!

Het Pleeggrootouderprojekt/ Stichting Toekomst voor Twee

(film)
Deze film was een Hier en Nu Special van de NCRV (uitgezonden op 26-1-'76) onder regie van H.Sleeuwenhoek, produktie mevr.H.Marks. Deze film was belangeloos ter beschikking gesteld om door het Platform gecopiëerd te worden voor de Themadag.
De film droeg de titel: "Zeg maar Oma".
In de film komen de volgende aspekten door:
- het werkt voor twee geïsoleerde groepen, de oudere mensen krijgen weer een doel in het leven en de geestelijk gehandicapten in tehuizen krijgen via intieme sociale kontakten de kans om verder te ontplooien;
  deze ontplooiingskansen stonden soms al jaren stil door het ontbreken van bezoek.
- de triangel relatie tussen Kind - Pleeggrootouder - instituut, inwerking op elkaar en samenwerking met elkaar

- het overleg tussen beroepskracht en vrijwilliger kent verschillende drempels, waaronder de generatiekloof, de onzekerheid van de vrijwilliger ten opzichte van eigen deskundigheid, de regels van de inrichting.
- de sociale acceptatie van dit soort vrijwilligerswerk in eigen kring en ook bij de eigen kinderen bestaan vooroordelen tegen de omgang met zwakbegaafden
- de waarden van levenswijsheid en geduld, zoals aanwezig bij de oudere mensen, worden in dit vrijwilligerswerk erkend en benut
- de gevraagde en noodzakelijke kontinuïteit bij dit vrijwilligerswerk
- de grotere kansen tot integratie doordat de belevingswereld in de omgang met deze kinderen niet beroepsmatig maar via de betrokken pleegouder naar de buitenwereld toekomt
- de mogelijkheid die ligt in de ruime beschikbare tijd van de ouderen, waardoor weer mogelijk uitgebreide individuele en intensieve balangstelling naar het kind toe
- de vooruitgang in kontaktuele mogelijkheden bij het kind
- de morele verplichting t.a.v. het kind, die de pleeggrootouder aangaat soms voor jaren

De film is van bijzondere kwaliteit en doet een relaas direkt vanuit het werkveld, dat boeiend is en veel respekt afdwingt.
Men zag in deze film pleeggrootouders bezig met hun "pleegkleinkind", individueel en in groepjes, in de inrichting en thuis. Dit alles van zeer nabij. De voorzitter van de themadag merkte terecht op, dat men diep onder de indruk was en dat stilte meer paste dan een applaus.

De Werkgroep Jonge Wetsovertreders (afgekort WJW)
(toneelgebeuren)
Een drieluik waarin de volgende delen:
a Een rollenspel met twee tafereeltjes verbonden door een nieuwslezer;
b Een verhitte discussie tussen een vrijwilliger en een beroepskracht;
c Een lied vol optimisme en - na de kritiek van een uit de zaal opgekomen vrijwilliger uit deze groep - een lied met gematigd optimisme.

In het deel a werd in het eerste tafereel een gezin uitgebeeld, dat bezocht werd door een werker van de Raad v.d.Kinderbescherming en in het tweede tafereel een gezin, dat bezocht werd door een vrijwilliger van de WJW.
Het geheel sloot goed aan bij de thema's van de dag;
de volgende (knel)punten kwamen aan de orde:
- de technokratie/burokratie bij het optreden van de beroepskracht tegenover het nabije/menselijke kontakt met het gezin zoals de vrijwilliger dat kan opbouwen
- de heersende oordelen en vooroordelen tussen beroepskracht en vrijwilliger, waaronder het verschillend taalgebruik(vakjargon), de kleding van de vrijwilliger, de werktijden en bereikbaarheid, de vervreemding van de kliënt, het gebrek aan respekt voor het"kliëntsysteem"=het gezin van de jongeren die hulp nodig hebben zoals de tendens bij de gevestigde instanties is
- het soms te grote idealisme van de vrijwilliger; moeilijk erkennen van eigen beperktheid in mogelijkheden
- ongelijke machtsverhouding tussen gevestigde instanties en WJW
- de positieve beleving van de vriendschappelijke verhouding met de kliënt (vooral in het lied tot uiting gebracht)

Al met al een prima presentatie waarbij vele haken en ogen aan het licht kwamen. Het was een goed besluit van de presentatie van de drie projekten.
Ondanks de zware materie,enthousiast en lichtvoetig optreden!
Deze werkgroep is tweeledig, behalve een alternatief bieden voor een betere hulpverlening aan "problematische" jongeren, staat in hun doelstelling dat de tijdens het werk geconstateerde knelpunten bij de instanties door hun aangepakt zullen worden middels overleg en eventueel aktie.
De aanwezigen lieten duidelijk hun waardering blijken in het applaus en naderhand bij het bezoek aan de infomarkt.

Adressen voor nadere inlichtingen over deze drie projekten:

Peuterspeelzalenwerk:

Centraal Buro Werkgemeenschap Kindercentra
in Nederland,
Graaf van Rechterenweg 53, Postbus 74,
6860 AB Oosterbeek.
tel. 085- 33 66 41

Pleeggrootouderprojekt:

mevr.drs.T.Hamer,
Aert v.Neslaan 315,
Oegstgeest,
tel. 71- 15 44 87

mevr. F.Cox-Hermanides,
Prins Bernhardlaan 182,
Oegstgeest,
tel. 071- 15 13 57

Werkgroep
Jonge Wetsovertreders:
(WJW)

Will v.d.Lee, (coördinator)
Adelaarstraat 46-48,
Utrecht,
tel. 030- 73 05 65

Nadere omschrijving van de projekten in de informatiemap van de Themadag "Werkt Vrijwilligerswerk? Wat werkt er tegen?"

..Dial

Dialoog tussen beroepskracht en vrijwilliger; Peuterspeelzalen

Het lied van de Werkgroep Jonge Wetsovertreders over het vrijwillig werken.

Vol aandacht kijkend naar de film"Zeg maar Oma": Het Werkt!

v.l.n.r.: de heren Nota, Kuiper, Veelenturf en mevr. Rempt.

DISCUSSIE OVER DE IDEOLOGIE/FILOSOFIE ACHTER HET VRIJWILLIGERSWERK

DISCUSSIE OVER DE FILOSOFIE/IDEOLOGIE ACHTER HET VRIJWILLIGERSWERK

Aanzetters tot de discussie waren:

- *De heer prof. J.P.Kuiper, hoogleraar sociale geneeskunde*
- *Mevr. M.Rempt, voorzitter van de Nederlandse Vrouwenraad*
- *De heer P.Nota, eindredakteur van Attak*

De discussieleider was:
- *De heer F.Veelenturf*

Dit verslag is geschreven(met behulp van een onvolledige bandopname) door :
- *De heer O.Kouer*

Ten overvloede: Het verslag valt niet onder de verantwoordelijkheid van de NRMW-afd.voorlichting.

Voor de discussie over de filosofie/ideologie achter het vrijwilligerswerk, die een onderdeel vormde van de themadag van het Platform Vrijwilligerswerk, bestond zeer veel belangstelling. Zo veel zelfs, dat er nog al wat mensen teleurgesteld moesten worden door het beperkte aantal zitplaatsen. Een duidelijk teken van belangstelling voor het fundament van het vrijwilligerswerk mag dit genoemd worden. De opzet van de bijeenkomst, waarvoor iets meer dan een uur was uitgetrokken, was gevonden in een drietal korte inleidingen, gevolgd door een diskussie tussen de aanwezigen.

Prof.Kuiper schetste, als eerste inleider, de paradox waarbij enerzijds gekonstateerd wordt, dat arbeid het meest tot zijn recht komt als het op vrijwillige basis wordt verricht en anderzijds, dat het vrijwilligerswerk volkomen los van de heersende ideologie over arbeid staat.
Ter toelichting van bovenstaande vermeldt hij, dat arbeid gedefinieerd kan worden "alle aktiviteiten, die worden verricht om in de behoeften van anderen te voorzien". Hierbij wordt zowel aan materiële behoeften gedacht als aan b.v. relationele- en existentiële behoeften.
(Opgemerkt wordt dat een individuele hobby dus geen arbeid is)
Arbeid draagt daardoor qua karakter een duidelijke wederkerigheid in zich; zo van "een ieder heeft het nodig, om nodig gevonden te worden".
Arbeid is van eenzelfde orde als b.v. liefde. Derhalve komt arbeid het volledigst tot zijn recht op basis van vrijwilligheid.
Daarnaast bestempelt de heersende ideologie over arbeid (o.a. vervat in een recent rapport van de Telderstichting) de arbeid tot koopwaar, waarbbij van twee vooronderstellingen wordt uitgegaan t.w.:
1 dat een financiële prikkel noodzakelijk is om te komen tot menselijke ontplooiing
2 dat mensen in hun eigen levensonderhoud moeten voorzien.
Kortom een noodzaak tot het verdienen van geld en zodoende een dwang (onvrijwilligheid) tot arbeid. Beide uitgangspunten zijn het vrijwilligerswerk volkomen vreemd.

Mevr.Rempt -de tweede inleider- onderschrijft de definitie van arbeid als "alle aktiviteiten ..etc." en spreekt van drie soorten arbeid te weten:
1-huishoudelijke arbeid
2-beroepsarbeid
3 vrijwilligersarbeid.

In het vrijwilligerswerk zijn veel vrouwen aktief. Daar is een aantal oorzaken voor aan te wijzen. De huishoudelijke arbeid van de vrouw is onbetaald en wordt zeer laag gewaardeerd, terwijl de beroepsarbeid voor de vrouw door haar ongelijkwaardige positie minder voldoening biedt als voor mannen en bovendien vrijwel altijd moet worden gecombineerd met huishoudelijke arbeid. Aangezien de man veelal reeds in de noodzakelijke middelen voor het levensonderhoud voorziet, biedt het vrijwilligerswerk de vrouw een bredere keuze aan arbeid, waarbij een betere aanpassing bij de eigen behoeften kan worden gerealiseerd en een grote mate van voldoening wordt verkregen . Juist het bestuurswerk in vrouwenorganisaties haalt vrouwen uit hun isolement en zet aan tot een stuk bewustwording. Overigens mag ook in dit verband niet voorbijgegaan worden aan het feit, dat we zitten met een groot aantal door mannen beheerste vrijwilligersoranisaties.

Paul Nota meent, als derde inleider, dat de tijd rijp geacht mag worden voor het stellen van de vraag, wat vrijwilligerswerk eigenlijk is. Thans wordt het begrip zodanig ruim gehanteerd, dat het als een soort uni-beleg over de gehele boterham van de arbeid wordt uitgelegd. Het vrijwilligerswerk raakt reeds zo sterk geprofessionaliseerd, dat het al een eigen koepel heeft en op zoek is naar een eigen ideologie. Daar komt dan nog bij, dat het vrijwilligerswerk in een tijd van ekonomische teruggang vaak als een soort godsgeschenk wordt gezien. Meer vrijwilligers voor minder geld, is een gehoorde leuze Want dat hebben vrijwilligers in ieder geval gemeen, dat ze onbetaald en veelal met grote inzet aktiviteiten verrichten. Anderzijds verschillen vrijwilligers in hun werk net zo sterk van elkaar als een loodgieter van een pianostemmer en een politieman van een dominee. Er wordt nog erg sterk uitgegaan van een soort mythe rond het vrijwilligerswerk, waarbij volkomen genegeerd wordt, dat men de aktiviteiten doet omdat men er voor zichzelf belang in ziet. Misschien is een huisvrouw, die een paar uurtjes over heeft, wel meer gebaat bij een voorziening voor een stukje persoonlijke ontwikkeling dan bij een vrijwilligers - centrale die haar aan wat nuttig vrijwilligerswerk helpt.

De voorzitter wijst er vervolgens op, dat het tijdsbestek van totaal één uur weinig ruimte laat voor een uitdiepende discussie. Hij stelt voor in eerste instantie vanuit de zaal verduidelijkingen aan de inleiders te vragen en vervolgens de ruimte te geven aan het horen van geluiden en meningen uit de zaal zonder de pretentie daarmee tot algemene uitspraken te komen.

Op deze wijze kwamen de navolgende vraagpunten of stellingen boven tafel:

a je kunt je afvragen of je tot een ideologie kunt komen over zoiets onduidelijks als vrijwilligerswerk. (Nota)
b als arbeid op anderen gerichte aktiviteiten zijn, dan vallen vrijwilligersorganisaties als zelfhulp-groepen buiten het arbeidsveld(Kuiper)
c arbeid kan je ook simpel omschrijven als datgene, wat je doet om aan een inkomen te komen(Nota)
d er is een tegenstelling tussen Nota en Kuiper over vrijwilligerswerk. Nota spreekt over het nastreven van eigenbelang en Kuiper over op anderen gerichte aktiviteiten.
e omdat vrijwilligerswerk zo volkomen niet past in de huidige ideologie omtrent arbeid, zal het of vergaand geprofessionaliseerd en betaald worden worden of er zal een ontkoppeling van arbeid en inkomen ontstaan. (Kuiper is hierover "best somber")
f een samenleving verandert niet omdat iemand daarover wel ideeën heeft, maar omdat er aktiegroepen en pressiegroepen zijn die zo'n verandering op dialektische wijze afdwingt.

g de voorhoede in de ontwikkeling naar een maatschappij waarin arbeid en inkomen losgekoppeld zullen zijn, vormen een tweetal pressiegroepen: ten eerste de studenten, die hun eigen financiële onafhankelijkheid eisen en ten tweede de huisvrouwen, die hun arbeid beloond willen zien(Kuiper)

h de vraag of de mensen, die een uitkering hebben niet tevens de voorhoede vormen, wordt ontkennend beantwoord. Helaas niet, het zijn de mensen die wij in de huidige maatschappij hebben laten vallen. Misschien zijn het de nieuwe proletariërs van de 21e eeuw. (Kuiper)

i de financiële prikkel werkt niet meer als in de individuele materiële behoeften in voldoende mate is voorzien(Rempt)

j het bewustwordingsproces is nog maar net op gang, dat betaalde arbeid wel eens niet meer het hoogste goed is waarnaar we moeten streven. De voldoening in de argeid krijgt een steeds grotere plaats. De vrouw heeft hierbij als extra ballast dat haar status veelal van die van haar man is afgeleid (Rempt)

k buiten het bewustwordende element in het vrijwilligerswerk, zit er toch ook in overgrote mate het bieden van troost aan anderen in

l als we het over vrijwilligerswerk hebben, bedoelen we dan alle aktieve burgers (dus ook b.v. leden van politieke partijen) of beperken we ons tot de werkers, die meer direkt relationeel aktief zijn?

m de historie leert, dat het aanvankelijke vrijwilligerswerk is overgenomen door beroepskrachten en verworden tot een stuk praatwerk (er wordt meer vergaderd dan "gewerkt"), zodat nu weer naar het vrijwilligerswerk wordt gegrepen om het werk gedaan te krijgen.

n er is best een discussie denkbaar over de vraag waar de vrijwilliger behoeft aan heeft. Die behoefte zou eerder via het buurtwerk tot uiting moeten komen dan via vrijwilligerscentrales (Nota)

o het begrip vrijwilliger heeft al een zodanige ideologische lading, dat veel leden van aktiegroepen zich daaronder niet gevangen wensen te zien. Bij een vrijwilliger ontbreekt in veel gevallen het verzetsachtige element. Wanneer dat er namelijk wel bij zit, wordt simpel aan de subsidiekraan gedraaid (Nota)

p in een aantal soorten vrijwilligerswerk kan het maatschappelijk nuttige en het persoonlijk vormende erg goed samengaan (Rempt)

q zolang arbeid en inkomen niet zijn losgekoppeld, praten we bij werkgelegenheid over verdiengelegenheid(Kuiper)

r vroeger kenden we louter de splitsing beroepsbevolking en niet-beroepsbevolking. Thans wordt de beroepsbevolking al opgesplitst in aktieven en passieven. De laatste groep iets minder negatief aangeduid met niet-aktieven.

s als we alleen nog maar iets willen doen als het betaald wordt, dan zijn we wel behoorlijk materialistisch misvormd geraakt.

De heer Egas merkt op, dat we ons moeten realiseren, dat deze themadag het begin is van een verkenning op al deze zaken en dat in ieder geval op het zeer gevariëerde micro-nivo van het vrijwilligerswerk oog moeten hebben voor de daarboven hangende makro-struktuur, zoals Kuiper die steeds benadrukt.
Tussen zijn woorden door lokt de interkom de deelnemers terug naar de plenaire bijeenkomst.

Discussiegroep
in de
Kromme Balkzaal
over de
Filosofie/Ideologie
achter het
Vrijwilligerswerk

Themagroepen

De gespreksgroepen worden in dit verslag samengevoegd naar categorie. Dat wil zeggen dat in één verslag de samenvatting staat van de verslagen van de verschillende groepen die zich met het zelfde thema hebben beziggehouden.
De rapportage in de plenaire bijeenkomst van de bevindingen van de groepen zal weergegeven worden in het hoofdstuk over het gebeuren tijdens die plenaire bijeenkomst.

Indeling van dit hoofdstuk:

A Gespreksgroepen met het thema "Werkt Vrijwilligerswerk? Mogelijkheden en vernieuwende aspekten van vrijwilligerswerk".

B Gespreksgroepen met het thema "Wat werkt er tegen? Zowel intern als extern bij een vrijwilligersprojekt".

C Gespreksgroepen met het thema "Verhouding Beroepskracht-Vrijwilliger".

Het verslag van alle categorieën is onderverdeeld in de volgende delen:

a Opmerkingen t.a.v. de drie gepresenteerde projekten in verband met het betreffende thema

b Aan de orde gekomen aspekten en overwegingen in de discussie

c Samenvatting en eventuele conclusies of aanbevelingen

A GESPREKSGROEPEN MET HET THEMA "WERKT VRIJWILLIGERSWERK? MOGELIJKHEDEN EN VERNIEUWENDE ASPEKTEN VAN VRIJWILLIGERSWERK"

a Opmerkingen t.a.v. de drie gepresenteerde projekten in verband met het betreffende thema.

Hoewel er tijdens verschillende discussies in deze groepen terug werd gegrepen op de bovengenoemde presentaties, is dit niet in de binnengekomen verslaggeving van de groepen opgenomen.

---

b Aan de orde gekomen aspekten en overwegingen in de discussie

Continuïteit bij vrijwilligerswerk
De meningen hierover zijn verdeeld. De één zegt dat continuïteit niet te bereiken is middels vrijwilligers, de ander zegt dat juist vrijwilligerswerk meer continuïteit waarborgt, omdat de beroepskrachten wel eens van baan veranderen.
De twee verschillende meningen schijnen samen te hangen met de belasting in gevraagde beschikbare tijd. Indien die belasting te zwaar is dan is de continuïteit in het werk minder mogelijk.

Voordelen van vrijwilligerswerk
Hierbij wordt genoemd, dat het voordeel van de vrijwilliger is dat er indien nodig direkt hulp geboden kan worden.
De vrijwillger kan buiten de werkuren inspringen. Waar de beroepskrachten het werk niet aan kunnen door tijdsgebrek of door het in-schema-gebrachte werk, daar kan de vrijwilliger de leemte opvullen.
Voorbeelden hierbij: Algemene Hulpcentrale met aanbod van kortstondige hulp.
Het vrijwilligerswerk werkt drempel verlagend. Hierdoor kan een schakelfunktie vervuld worden. Voorbeeld hierbij is een informatiecentrale waar vrijwilligers allerlei informatie verschaffen en ook door kunnen verwijzen naar instellingen met beroepskrachten. De vrijwilliger staat dichter bij de hulpvrager.
In dit verband wordt ook genoemd een Ombudsteam,gevormd door vrijwilligers, dat op een één of andere manier mensen die stukgelopen zijn wil helpen. Dit team kan b.v. ook helpen bij het invullen van belastingpapieren en de mensen daarbij leren hoe ze het voortaan zelf kunnen doen.
Ook stimuleert zo'n Ombudsteam de oprichting van aktiegroepen en speelt het zaken door naar aktiegroepen.
Een samenwerking tussen een maatschappelijkwerk-instellingen b.v. de Zonnebloem geeft de gelegenheid om vrijwilligers te vragen eenzamen en zieken op te gaan zoeken. Gesignaleerde problemen kunnen weer teruggekoppeld worden naar de maatschappelijkwerk-instelling.
De kwaliteit van de beroepskrachten komt ter sprake. Men vraagt zich af of de kwaliteit vroeger niet beter was. Genoemd wordt: De verpleegsters in de ziekenhuizen die kontakten met de patiënten, al of niet door tijdgebrek,laten liggen.
In Leuven bestaan tehuizen waar studenten ex-gevangenen voor kortere of langere tijd opvangen om hen te helpen hun plaats in de maatschappij te vinden. Zij willen een leefgemeenschap creëren door zichzelf vrijwillig voor deze mensen open te stellen. De vrijwilligers werken wel met beroepsorganisaties samen maar toch anders dan in de zin van de reclassering.

De vrijwilliger draagt vaak een grote verantwoordelijkheid.
Behalve veel idealisme wordt er ook een grote deskundigheid van veel vrijwilligers gevraagd. In het werk met zieken, eenzamen en bejaarden is deskundigheid vereist in de benadering van de zaken waar de mensen mee zitten. Aangezien de vrijwilliger geen beroepsopleiding heeft gehad gaat het hier om een speciaal soort deskundigheid. Zo valt de term "deskundigheid van het hart".

Een belangrijk punt in de discussie is de stelling dat veel mensen ook voor zichzelf het vrijwilligerswerk nodig hebben. Zij willen zich nuttig maken en zij zoeken situaties waarin zij werk kunnen doen wat hun bevrediging geeft.
Deze wederkerigheid in het vrijwilligerswerk wordt gekonstateerd in de discussie. Ook bij WAO-ers,AOW-ers en werkelozen, en andere groepen die niet meer in het arbeidsproces zijn opgenomen wordt deze wederkerigheid

i.v.m. vrijwilligerswerk gekonstateerd.
Relevante opmerking: "Je hoort ergens bij","je voelt je nuttig"en "je hebt iets om handen". Ook de groep van zgn. "groene weduwen" wordt zeer sterk in verband gebracht met de wederkerigheid in vrijwilligerswerk.

De aanwezige beroepskrachten, die samen moeten werken met vrijwilligers, merken op dat er toch ook vaak moeilijkheden optreden bij de samenwerking met vrijwilligers. Een goede wederzijdse introduktie tussen instelling en vrijwilliger zou hier veel tot verbetering bijdragen.

---

c Samenvatting en eventuele conclusies of aanbevelingen

In punten:
- Een goede introduktie. Verwachtingspatronen van de vrijwilligers en de instelling moeten uitgewisseld en besproken worden om vrijwilligerswerk inderdaad te laten werken.
- Continuïteit is gediend met een niet te zware belasting in vereiste beschikbare tijd van de vrijwilliger.
- Vrijwilligerswerk werkt drempel verlagend. Het ongedwongen aspekt in de realtie met de vrijwilliger is hier o.a. de oorzaak van.
  De beroepskracht vertegenwoordigt toch altijd het instituut,namens dit treedt de beroepskracht naar buiten.
- De vrijwilliger is vaak op ieder moment beschikbaar, ook buiten kantooruren. Hierbij telt ook mee dat langdurige kontakten de beschikbaarheid groter maken voor een hulpvrager.
- De vrijwilliger heeft een bemiddelings- en signaleringsfunktie tussen instanties en hulpvragers.
- De vrijwilliger kan een grotere verantwoordelijkheid aan dan vaak door de beroepskrachten verondersteld wordt.
- De vrijwilliger kent een eigen niet-beroepsmatige deskundigheid, door sommigen "de deskundgheid van het hart" genoemd.
- Vrijwilligerswerk is wederkerig. De vrijwilliger heeft het werk ook voor zichzelf nodig.
  Hieruit komt de stelling voort: "Vrijwilligerswerk werkt, omdat vrijwilligers het nodig hebben".

Gespreksleiders en rapporteurs bij deze drie themagroepen waren:

Joh.G.Klaassen
I.Maas

A.Hogers

dr.Douwes
W.J.Veenendaal

B GESPREKSGROEPEN MET HET THEMA "WAT WERKT ER TEGEN? ZOWEL INTERN ALS EXTERN BIJ EEN VRIJWILLIGERSPROJEKT".

a Opmerkingen t.a.v. de drie gepresenteerde projekten in verband met het betreffende thema.

Naar aanleiding van het Pleeggrootouderprojekt wordt opgemerkt dat het projekt "de Hartekamp" inmiddels is opgeheven. Oorzaak daarvan is:
- een klein aantal bejaarden is fit genoeg om deze vrij zware taak op zich te nemen
- vrij veel geestelijk gehandicapten, die ouderen niet accepteren.

Het gevoel dat vrijwilligerswerk iets voor oudere mensen is werd door de film "Zeg maar Oma" bevestigd.

---

b Aan de orde gekomen aspekten en overwegingen in de discussie.

De professionals onderschatten en geringschatten dikwijls het vrijwilligerswerk. De professionals hebben in besprekingen over het werk met vrijwilligers vaak de houding van "wij weten het eigenlijk beter". Officiële instanties schakelen liever beroepskrachten dan vrijwilligers in, omdat het werk goed moet gebeuren. Dit soort dingen werkt niet erg motiverend voor de vrijwilligers.
Het woord vrijwilliger schrikt af. Voor veel mensen draagt het nog het stempel van liefdadigheid.Misschien draagt hiertoe bij de ongelijkheid tussen hulpvrager en hulpgever.
De heerE.v.d.Mark, ambtenaar bij CRM, lid van de departementale werkgroep vrijwilligersbeleid, wijst hierbij naar de rapporten van de vrijwilligerscentrales Tilburg en Arnhem.
Veel jongeren zouden zich ook niet opgeven voor vrijwilligerswerk omdat het niet meer van deze tijd is.
Belasting van de vrijwilliger in voor dit werk opgeëiste tijd is soms zo zwaar door alle taken die op hen afkomen, dat de vrijwilligers afknappen.De verplichting die b.v. iemand in een jeugdclub op zaterdag heeft, leidt ertoe dat deze altijd op zaterdag daaraan vast zit.
De verantwoordelijkheid schrikt een vrijwilliger vaak af. Dit komt ten dele door de presentatie van het werk. Er wordt gegoocheld met ingewikkelde termen.Vooral als de aard van het vrijwilligerswerk kontakten afdwingt met officiële instanties.Hierbij wordt genoemd: een kinderboerderij die door vrijwilligers werd gerund en waar sprake was van veel vandalisme; juist de steun van beroepskrachten om een antwoord te vinden op dat vandalisme ontbrak.
Belasting van de vrijwilliger wordt ook gevormd door de financiële regelingen, die wel of niet aanwezig zijn. Dikwijls kunnen de lagere inkomensgroepen zich de luxe van vrijwilligerswerk niet permiteren.Soms kunnen zelfs dedirekt door vrijwilligers gemaakte onkosten niet worden vergoed (telefoon, reiskosten, porti) .De weg weten in subsidieland is bovendien ook geen eenvoudige zaak.
In de thuissituatie ontstaan i.v.m. de belasting van de vrijwilliger dikwijls ook moeilijkheden: "Je bent zo vaak weg, en je verdient er niets mee." Nog de opvatting:werk=betaald werk.
Algemene Hulpdiensten melden: We zitten steeds weer met een lege kas en moeten dan een fancy fair organiseren.

Gebrek aan waardering van de overheid voor vrijwilligerswerk wordt gekonstateerd.Dit blijkt o.a. uit het gebrek aan mogelijkheden tot subsidiering van vorming van vrijwilligers. Voor een professionele begeleider is nog wel subsidie te krijgen.
Soms is het zo dat bij een organisatie zowel betaald vrijetijdswerk gebeurt als vrijwilligerswerk. Een voorbeeld is de sport, waar trainers vaak betaald krijgen en alle anderen hun werk voor niets moeten doen.
Problemen in het vlak van de subsidiëring liggen ook vaak in het politieke vlak. De U.V.V. merkt hierbij op dat in hun (ook in andere organisaties geldt dit) mensen met verschillende politieke instellingen zitten. Hierdoor zou het ingaan op politieke beslissingen worden bemoeilijkt. Een ander stelt dat dit best kan als de mensen via hun eigen politieke partij hun invloed trachten aan te wenden. Bovendien kan een landelijke vrijwilligersorganisatie wel degelijk druk uitoefenen, vinden sommigen.
Het vakjargon van de beleidsmakers is ook hier weer een hinderpaal.
Motivatie van de vrijwilliger moet meer aandacht krijgen. Een scholier merkt op dat dit reeds op de scholen zou moeten beginnen. Een vrijwilliger die zich meldt is reeds gemotiveerd.
De U.V.V. vindt dat men eisen aan de vrijwilliger moet stellen, vooral i.v.m.de continuïteit.Anders wordt het werk te vrijblijvend en dit werkt dan weer de-motiverend.
Het elkaar beconcurreren van vrijwilligersorganisaties komt nog al eens voor. In plaats van eendrachtige samenwerking. Soms staat eigen identiteit kennelijk hoger aangeschreven dan het werk dat men zegt te willen doen.

---

c Samenvatting en eventuele conclusies of aanbeveling.

In punten:
- De beeldvorming rond vrijwilligerswerk werkt dikwijls tegen:"liefdadigheid" In deze beeldvorming zou de inzet van de jeugd en het jeugdig elan meer benadrukt moeten worden.
- Meer samenwerking tussen vrijwilligersorganisaties zou gewenst zijn.
- Vrijwilligersorganisaties kunnen moeilijk politieke invloed uitoefenen. Direkter invloed van vrijwilligers op het hen rakende beleid is nodig.
- Met name het ontbreken van subsidie voor deskundigheidsbevordering van vrijwilligers klemt.
- Niet betaald werk is geen reden om vaak van huis te zijn - emancipatie.
- Angst voor sociale contrôle. Men wil niet weten voor de omgeving dat men hulp vraagt voor eigen problemen.
- Slechte voorlichting aan de vrijwilligers en eventueel aan de hulpvragers. Voorbeeld: Welke mogelijkheden zijn er voor het verkrijgen van subsidie.

Gespreksleiders en rapporteurs bij deze twee themagroepen waren:

J.Ruygers en collega

F.ten Cate
H.Braakenburg.

C GESPREKSGROEPEN MET HET THEMA "VERHOUDING BEROEPSKRACHT-VRIJWILLIGER"

a Opmerkingen t.a.v. de drie gepresenteerde projekten in verband met dit thema.

+ Pleeggrootouderprojekt
-Het personeel heeft tot taak de kinderen te verzorgen, de vrijwilliger biedt extra sociaal kontakt en extra liefde.
-De vrijwilliger wordt positief gewaardeerd door de beroepskracht.

Peuter-

+ Peuterspeelzalenwerk
  -Het thema "Beroepskracht-Vrijwilliger" kwam duidelijk naar voren.
  -De beroepskracht zat met een hinderlijk vakjargon .
  -De vrijwilliger (hulpmoeder) kreeg de minder leuke karweitjes te doen. Hieruit bleek een negatieve waardering van deze vrijwilliger
  -Tussen beroepskracht en vrijwilliger heerste een verkeerd verwachtingsbeeld van elkaar.
  -In de presentatie werd te veel uitgegaan van de vooronderstelling, dat de relatie beroepskracht-vrijwilliger per definitie er één is van tegenstellingen.

+ Werkgroep Jonge Wetsovertreders
  -Het thema "beroepskracht-Vrijwilliger" kwam duidelijk naar voren, al was het volgens sommigen te zwart/wit gesteld .
  -Ook in deze presentatie werd te veel uitgegaan van de vooronderstelling, dat de relatie beroepskracht-vrijwilliger per definitie er één is van tegenstellingen.
  -De beroepskracht zat met een hinderlijk vakjargon
  -Benadering van "de jonge wetsovertreders" was bij de vrijwilligers duidelijk anders dan die bij de beroepskracht

Boven genoemde punten werden niet allemaal door iedereen met de meeste kracht ondersteund. Sommigen vonden de relatie tussen de vrijwilligers van de werkgroep Jonge Wetsovertreders en de beroepskrachten onverteerbaar, vooral een aanwezige beroepskracht zei er de brui aan te willen geven indien in haar werksituatie een dergelijke verhouding bestond. Anderen herkenden het vakjargon zoals in de laatst genoemde projekten sterk in eigen relatie tussen vrijwilliger en beroepskracht.

---

b Aan de orde gekomen aspekten en overwegingen daarbij

De acceptatie tussen beroepskracht en vrijwilliger.
Soms is de acceptatie van de vrijwilliger zo beperkt dat nodige informatie niet wordt gegeven aan hem. In ziekenhuizen is dit nog al eens het geval. Mensen van de U.V.V. hebben hier bij ziekebezoek wel moeite mee gehad. Het begrip van het personeel is dan gering. Men vindt de vrijwilliger buiten de bezoekuren "lastig", de vrijwilliger wordt gezien als "pottekijker". Vrijwilligers van de Zonnebloem laten op dit gebied dan juist weer positieve geluiden horen en hebben weinig last, ondervinden juist veel begrip van het personeel.
De Workshop wijst erop dat het organiseren van overleg uit moet gaan van de vrijwilligers, want dat de beroepskrachten te weinig tijd hebben.
Mensen van Humanitas hebben goede ervaringen doordat vrijwilligers het initiatief hadden genomen door relaties te leggen met beroepskrachten en op deze manier tot een uitwisseling van ervaring waren gekomen. Dit had vruchtbaar gewerkt.
Vrijwilligers van Pro Juventute hadden positieve ervaringen. Beroepskrachten geven daar begeleiding aan vrijwilligers. Wel vinden mensen van Pro Juventute dat de acceptatie in de verschillende tehuizen niet altijd gelijk is.
Het vakjargon en het vast zitten aan werkprocedures van de beroepskracht verhindert soms wederzijdse acceptatie. Omgekeerd is een vrijwilliger soms laat met het inroepen van de krachten van een "deskundige".
Er wordt ook op gewezen dat iemand beurtelings vrijwilliger en beroepskracht kan zijn; dit wordt dan niet als een gespletenheid van werelden ervaren door diegene. Bovendien zijn er de zogenaamde ex-beroepskrachten, die wel de beroepsmatige opleiding hebben,maar op een goed moment hun krachten onbetaald inzetten.

Over

Over wederzijdse acceptatie worden zeer uiteenlopende meningen verkondigd, waar het de leeftijd van de beroepskracht betreft.
De ervaringen staan hierbij recht tegenover elkaar. De één denkt dat een "jonge" beroepskracht eerder tot een goede samenwerking zal komen doordat deze opener tegenover het verschijnsel staat en dankbaar gebruik zal maken van de aanwezige praktijk ervaring; de ander zegt dat integendeel de oudere beroepskracht de mogelijkheden van een vruchtbare samenwerking kent en dat een jongere beroepskracht, die pas klaar is met zijn opleiding, zich vaak lijnrecht afzet tegen de vrijwilliger.
In dit kader wordt genoemd, dat de samenwerking tussen zowel oude als jonge beroepskrachten en vrijwilligers heel goed verloopt bij een hulpdienst, die in het allereerste stadium al bij de oprichting kontakt met de professionele heeft gezocht. Vooral als er verwezen moet worden naar professionele instellingen, dan zijn (ex-)beroepskrachten bijna onmisbaar: zij kennen de wegen en spreken dezelfde vaktaal, dat maakt het een stuk gemakkelijker.
Er wordt op gewezen dat een jaar of 10 geleden meer terughouding van de beroepskracht ten opzichte van de vrijwilliger werd ondervonden, dan tegenwoordig. Het leek erop of de beroepskracht zich bedreigd voelde door het verschijnsel "vrijwilliger". Tegenwoordig is men gaan ontdekken dat beide - beroepskracht en vrijwilliger - elkaar nodig hebben.
Dit is vooral in het vlak van het uitvoerend werk zo: vrijwilligers kunnen ook 's avonds of in het week-end ingezet worden en beroepskrachten kunnen dingen voor hun rekening nemen waar meer deskundigheid voor nodig is. In bestuurlijk vlak ligt het misschien wat anders.
In het bestuurlijk vlak treft men weer dat de vrijwilliger vaak langer blijft zitten dan de beroepskracht, waardoor de continuïteit juist door de vrijwilliger in stand wordt gehouden. De continuïteit wordt echter ook gediend door het aanwezig zijn van een beroepskracht in het werkveld.
Al met al duidelijk is, dat wederzijds acceptatie nodig is om samen te kunnen werken, terwijl er nog gevochten moet worden tegen het verschijnsel van verkeerde verwachtingen over en weer....In de presentatie van de Peuterspeelzalen zag men daarvan een sprekend voorbeeld.
De vrijwilliger vindt dat de beroepskracht iemand is die het moet weten, de beroepskracht voelt zich daar ook niet lekker bij.
De vaak onevenredig grotere bevoegdheden van de beroepskracht, doet de acceptatie vanuit de vrijwilliger niet vergroten. De inspraak van de vrijwilliger in het gebeuren bij een instelling stuit dikwijls op grote weerstanden. De vrijwilliger wordt te onmondig gehouden terwijl deze toch een eigen inbreng heeft. Het is zeker niet de bedoeling om de rol van de beroepskracht over te nemen.De beroepskracht en de vrijwilliger moeten hun zegje tegenover elkaar kunnen zeggen, (eventueel hun gram tegenover elkaar aan elkaar kwijt kunnen). De aanwezige beroepskrachten hebben weldegelijk ook behoefte aan overleg met de vrijwilligers.

<u>Konflikten tussen beroepskrachten en vrijwilligers</u>.

Oorzaken:
- Te weinig acceptatie (zie voorgaande), wederzijds
- Eigengereid optreden van vrijwilligers
- Beroepskracht heeft onevenredig veel meer en grotere bevoegdheden dan de vrijwilliger. De vrijwilliger heeft geen of te weinig inspraak in beleid.
- De beroepskrachten nemen een overheersende positie in. Zij nemen de belangrijke beslissingen, durven of willen te weinig over te laten aan de vrijwilliger.
  Beroepsmatig hoeft nog niet deskundig te zijn, maar in de praktijk wordt dit vaak wel zo beleefd.

- De vrijwilliger laat in het werkveld soms persoonlijke voorkeur spelen, de beroepskracht kan daar veel moeite mee hebben.
- De vrijwilliger kan zich soms niet aan de beroepsomstandigheden aanpassen; bijvoorbeeld wanneer de materiële hulpverlening t.o.v. een cliënt niet snel genoeg op gang komt dan kan de vrijwilliger daar kwaad om worden, terwijl de beroepskracht uitleg heeft gegeven.
- Informatie wordt niet verstrekt of te weinig, waardoor de vrijwilliger wordt belemmerd in zijn funktioneren.
- De vrijwilliger wordt niet au sérieux genomen. Er worden b.v. wel opdrachten gegeven om iets uit te voeren, maar daarna wordt er niet meer naar resultaten/ervaringen gevraagd.
- De vrijblijvendheid van de vrijwilliger, door het ontbreken van een zakelijke binding
- De mobiliteit van de beroepskracht, als deze een andere baan krijgt dan is hij weg. De continuïteit wordt dan doorbroken.
- Het "deskundigheidssyndroom" van de beroepskracht

De oorzaken van konflikten en de wederzijdse acceptatie hangen zo sterk samen, dat een uitéén halen van deze twee zaken nauwelijks kan. Voorafgaande verslaggeving is daar duidelijk in, vele keren komen de zelfde soort argumenten.

---

c Samenvatting en eventuele conclusies of aanbevelingen

Samenvattend kan gesteld worden, dat er in de loop der jaren meer sprake is vangroeiend wederzijds begrip tussen beroepskrachten en vrijwilligers. Beide "partijen" zien in dat men elkaar nodig heeft.
Er is wat dit betreft een steeds toenemende behoefte aan meer aandacht voor het werken met vrijwilligers binnen de opleidingen voor beroeps - krachten en ook wanneer er een scholing voor vrijwilligers is, meer aandacht voor de relatie beroepskracht-vrijwilliger.
Ook de vraag : "Waar houdt het vrijwilligerswerk op en waar begint het professionele werk en waarom juist bij die grens?" speelt sterk en zou-indien te beantwoorden- veel helderheid kunnen scheppen.
Waar de rollen het meest duidelijk te onderscheiden zijn, daar treden in de regel de minste moeilijkheden op.
De volgende suggesties worden gedaan om duidelijkheid en gelijkwaardigheid te bewerkstelligen binnen het werk:

-afspraken maken bij de aanvang van het werk
-bij het opmaken van het beleidsplan de vrijwilliger maximaal betrekken
-tijdens de uitvoering van het beleidsplan de vrijwilliger er bij betrekken
-bij de evaluatie de vrijwilliger betrekken.

"Je staat samen voor een taak en je bent er samen voor verantwoordelijk".

Gespreksleiders en rapporteurs bij deze drie themagroepen waren:

drs.A.W.Wilbrink-Peeterman
E.M.A.van Dulm-Huffnagel

R.E.Oudshoorn
S.Luth

C.Bots
J.v.d.Berg

foto's

INFORMATIE

VRIJWILLIGERSWERK

beroepskracht - vrijwilliger

WERKT VRIJWILLIGERSWERK?

WAT WERKT ER TEGEN?

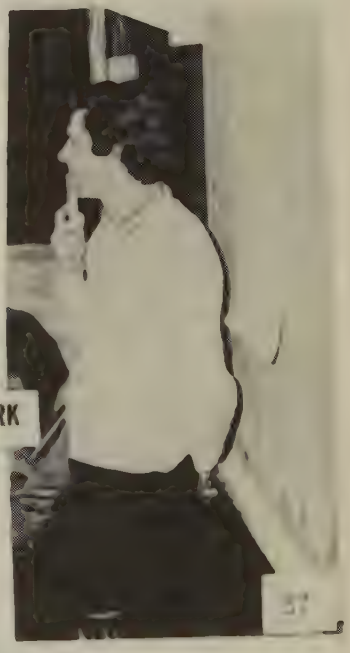

VRIJWILLIGERSWERK

STUDIEDAG PLATFORM VRIJWILLIGERSWERK
4 MAART 1978

Inbrengen in geanimeerde discussie.

Plenaire Vergadering

VERSLAG VAN DE PLENAIRE BIJEENKOMST WAARMEE DE THEMADAG BESLOTEN WERD.

De heer Oudshoorn verzorgde de verslaggeving van deze plenaire vergadering. Dit is in een schematische vorm gebeurd om het geheel overzichtelijk te houden. Voor uitgebreider inzicht in de discussies binnen de gespreksgroepen kan men het betreffende hoofdstuk raadplegen .

Aan dit hoofdstuk is toegevoegd:
- *De brieven aan de betreffende Ministeries, waarin de uit de vergadering voortgekomen motie.*
- *De follow-up van de ad hoc gevormde werkgroepen, zoals door het Platform Vrijwilligerswerk besloten na overleg met de begeleidingsgroep van de Themadag.*

Mevrouw Liebje Hoekendijk was de voorzitter van de plenaire vergadering.

De Themagroepen rapporteerden in de plenaire vergadering zo kort en kernachtig mogelijk over de bevindingen en standpunten binnen de betreffende groep ten aanzien van het gekozen thema.

De rapportage van de discussie in de Kromme Balkzaal over de filosofie/ ideologie achter het vrijwilligerswerk bleef in de plenaire vergadering achterwege, omdat de tijd te beperkt was voor een uitgebreid verslag. Een kort verslag leek niet zinvol in dit verband, besloten werd om met veel aandacht een hoofdstuk in dit schriftelijke verslag op te nemen. Voor verslag over de filosofie/ideologie achter het vrijwilligerswerk wordt hier dus verwezen naar betreffend hoofdstuk.

RAPPORTAGE GROEP I - thema: "WERKT VRIJWILLIGERSWERK? MOGELIJKHEDEN EN VERNIEUWENDE ASPEKTEN VAN VRIJWILLIGERSWERK."

De groep bracht de volgende kernpunten uit de discussie naar voren.

a Relatie beroepskracht-vrijwilliger anno 1978 is vergeleken met een aantal jaren terug verbeterd.

b De groep ervaart warmte,medemenselijkheid, ontspannend karakter en solidariteit als kenmerkend voor de vrijwilliger.

c Vrijwilligers werken langs de weg van de geleidelijkheid. De relatie tussen de vrijwilligers en de doelgroep heeft over het algemeen een ontspannend karakter.

d De groep vindt het belangrijk dat vrijwilligersorganisaties onderling meer kontakt onderhouden.

e Voorkomen dient te worden, dat bij deze kontakten institutionalisering plaatsvindt.

RAPP.

RAPPORTAGE GROEP II - thema:"WERKT VRIJWILLIGERSWERK? MOGELIJKHEDEN EN VERNIEUWENDE ASPEKTEN VAN VRIJWILLIGERS-WERK."

De groep bracht de volgende kernpunten uit de discussie naar voren.
a De beschikbaarheid van de vrijwilligers op ieder moment.
b Gelegenheid van de vrijwilligers om langdurige kontakten te onderhouden,
c De vrijwilliger heeft een bemiddelings- en signaleringsfunktie naar zowel hulpvragers zelf als naar de daarvoor in aanmerking komende instanties.
d Vrijwilligers dragen over het algemeen een grotere verantwoordelijkheid dan men in eerste instantie verwacht.
e Bij een vrijwilliger kan men meer "zichzelf" zijn. Het werkt drempel verlagend.
f Vrijwilligerswerk .....deskundigheid van het hart.

RAPPORTAGE GROEP III - thema:"WERKT VRIJWILLIGERSWERK? MOGELIJKHEDEN EN VERNIEUWENDE ASPEKTEN VAN VRIJWILLIGERS-WERK."

De groep bracht de volgende kernpunten uit de discussie naar voren.
a Vrijwilligerswerk werkt wederkerig ten opzichte van het werk wat gebeurt en de vrijwilliger die het werk doet.
b Vrijwilligerswerk werkt, omdat vrijwillige werkers het nodig hebben.

Reakties uit de zaal:

reaktie 1 Waarom kunnen vrijwilligers wel en beroepskrachten geen langdurig kontakt onderhouden?
reaktie 2 Veel beroepskrachten dienen wel kontakten met kliënten/groepen te onderhouden. De vraag om hulp is groter dan aangeboden kan worden.
reaktie 3 Waarom vrijwilliger? Omdat hij/zij het werk zelf nodig heeft? Nee de vrijwilliger zelf is veel te hard nodig.
reaktie 4 Waar houdt vrijwilligerswerk op en waar begint het?
reaktie 5 De scheiding is erg onduidelijk tussen beroepswerk en vrijwilligerswerk.
reaktie 6 VOS-kursusleidsters worden gesubsidiëerd, maar speelleidsters die de kinderen van onderwijs-volgende vrouwen opvangen niet.
reaktie 7 Waarom wordt de Vrouwenraad in Amsterdam niet gesubsidiëerd?

RAPPORTAGE GROEP I - thema: "WAT WERKT ER TEGEN? ZOWEL INTERN ALS EXTERN BIJ EEN VRIJWILLIGERSPROJEKT."

De groep bracht de volgende kernpunten uit de discussie naar voren
a Vrijwilligers worden door beroepskrachten onderschat.
b Vrijwilligers worden gebruikt om een bezuinigingsproblematiek op te lossen.
c Vrijwilligers worden door de overheid niet of nauwelijks erkend.
d Er zijn te weinig vrijwilligers en er wordt te veel van hen gevraagd.
e Vrijwilligers dragen grote verantwoordelijkheden en kunnen niet altijd hun verplichtingen nakomen.

f

f Vrijwilligerswerk wordt in sommige gevallen een dure hobby, die mensen met een minimum inkomen zich niet kunnen permiteren.
g Vrijwilligerswerk heeft de image alleen ouderen te trekken, "Zeg maar Oma."
h Vrijwilligersorganisaties rijden elkaar vaak in de wielen.
i Helaas is de geldelijke beloning nog steeds de enige maatschappelijk aanvaarde vorm van waardering.

RAPPORTAGE GROEP II - thema: "WAT WERKT ER TEGEN? ZOWEL INTERN ALS EXTERN BIJ EEN VRIJWILLIGERSPROJEKT."

De groep bracht de volgende kernpunten uit de discussie naar voren.
a Vrijwilligerswerk valt of staat bij beslissingen van politieke aard, omdat vrijwilligerswerk zelf zeer geschakkeerd is in politieke opvattingen, kan er weinig politieke druk uitgeoefend worden.
b De vrijwilliger krijgt onvoldoende gelegenheid om eigen deskundigheid te bevorderen. Subsidie maatregelen zijn er meer op gericht "deskundige" beroepskrachten in te zetten, in plaats van de vrijwilligers te trainen.
c Ongeëmancipeerd zijn van man en vrouw "je bent zoveel weg en je krijgt er geen cent voor!"
d De term vrijwilliger doet nog te veel denken aan liefdadigheid.
e De visie van beroepskrachten ten opzichte van vrijwilligers.
f Slechte voorlichting voor vrijwilligers over mogelijkheden.
g Financiële problemen : Zelfs onkosten kunnen niet worden vergoed.

Reakties vanuit de zaal:

reaktie 1 De Rijksbijdrage-regeling zou in de nabije toekomst hogere eisen stellen aan de bestuurderen van organisaties. Is de participatie van vrijwilligers in de Rijksbijdrageregeling voldoende gewaarborgd?
reaktie 2 Aandacht voor de deskundigheidsbevordering van de vrijwilliger. De overheid zou op korte termijn samen met de vrijwilligersorganisaties de knelpunten t.a.v. deskundigheidsbevordering en subsidiëring daarvan moeten oplossen.
reaktie 3 Het kan niet meer, dat gemaakte onkosten zelf door de vrijwilligers worden betaald. Hier moet op korte termijn aktie ondernomen worden.
reaktie 4 Vrijwilligers zijn er niet om onrechtvaardige situaties te bedekken of te kontinueren.
reaktie 5 Vrijwilligers mogen niet gebruikt worden om bezuinigingsmaatregelen door te kunnen voeren.
reaktie 6 Kunnen sociale accademies in hun programma's geen ruimte inbouwen voor cursussen ten behoeve van vrijwilligers?
reaktie 7 Maak van vrijwilligers geen semiprofessionals.
reaktie 8 Vormingsinstituten voor leerplichtige/werkende jongeren gaan één voor één dicht. Bouw deze instituten om voor het door ons gewenste doel.

RAPPORTAGE GROEP I - thema: "VERHOUDING BEROEPSKRACHT - VRIJWILLIGER."

De groep bracht de volgende kernpunten uit de discussie naar voren.

a Geconstateerd wordt dat de samenwerking tussen vrijwilligers en beroepskrachten de laatste jaren aanzienlijk verbeterd is.

b Vrijwilligers ervaren de deskundigheid van de beroepskracht als bedreigend.

c Evenzo maakt de aanwezigheid van ingevoerde vrijwilligers de jonge beroepskrachten onzeker.

d De verwachtingen van beroepskrachten en vrijwilligers ten opzichte van elkaar lopen zelden parallel.
Het is belangrijk daarover goede afspraken te maken. Wie signaleert bij-tijds de verschillende verwachtingspatronen en doet daar wat mee?

RAPPORTAGE GROEP II - thema:"VERHOUDING BEROEPSKRACHT - VRIJWILLIGER."

De groep bracht de volgende kernpunten uit de discussie naar voren.

a Samen bezig - Samen verantwoordelijk.

b Wat verwachten beide groepen van elkaar? Werk aan taakomschrijving!

c Werk aan het voorkomen van de "eigen-winkeltjes" mentaliteit.

RAPPORTAGE GROEP III- thema:"VERHOUDING BEROEPSKRACHT - VRIJWILLIGER."

De groep bracht de volgende kernpunten uit de discussie naar voren.

a De algemene ervaring is, dat over en weer te weinig en niet op-de-groep-afgestemde informatie wordt verstrekt.

b Bij de opleiding van beroepskrachten dient veel meer aandacht aan de relatie tussen de vrijwilliger en de beroepskracht te worden besteed.

c Wanneer houdt vrijwilligerswerk op en waar begint het professionele werk?

Reakties vanuit de zaal:

reaktie 1 Samen werken - Samen verantwoordelijk , erg mooi!
Maar concretiseer dat eens op concrete momenten.

reaktie 2 Dat er nog meer vrijwilligersprojekten met zwakzinnigen zijn behalve het "Pleeggrootouderprojekt" bleek uit enige reakties uit de zaal, waaronder reakties van vrijwilligers van het projekt in de "Hartekamp".

reaktie 3 Er zijn een aantal knelpunten uit de discussiegroepen naar voren gekomen. Wat gaan we daar nu mee doen?

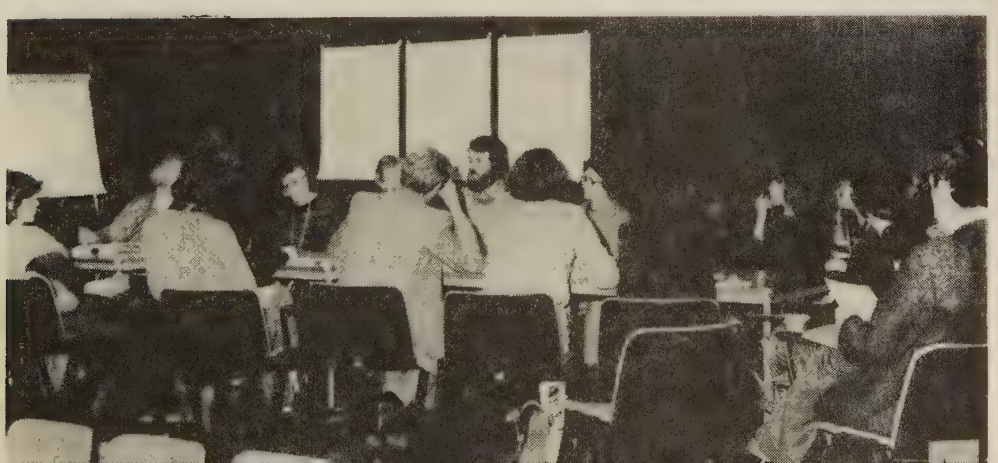

Aansluitend op de laatste vraag uit de zaal:
"Er zijn een aantal knelpunten uit de discussiegroepen naar voren gekomen; wat gaan we ermee doen?"

De voorzitter wijst op de mogelijkheid om ad hoc werkgroepen te vormen, die een gesignaleerd knelpunt verder analyseren en konkrete voorstellen doen ter verbetering. De geïnteresseerden voor deze werkgroepen kunnen zich bij het verlaten van de zaal intekenen.

bij de foto: rapportage aan de plenaire vergadering van de belangrijkste punten uit de themagroepen door de gespreksleiders en rapporteurs van deze groepen. Op de achtergrond mevr.Liebje Hoekendijk, die de vergadering leidde.

Na afloop van de plenaire bijeenkomst was de stand van zaken alsvolgt:
- Werkgroep opleiding/samenspel vrijwilligers-beroepskrachten
  (23 geïnteresseerden)
- Werkgroep begeleiding/ondersteuning/vorming vrijwilligers
  (21 geïnteresseerden)
- Werkgroep materiële voorzieningen
  (8 geïnteresseerden)

Bij een aantal punten stelt de vergadering, dat deze ook werkelijk in de vorm van een motie of brief- naar de betreffende departementen moeten worden gezonden. Te weten de volgende punten:
- Vrijwilligers zijn er niet om beroepskrachten uit te sparen; vrijwilligerswerk is er niet om bezuinigingsmaatregelen door te drukken.
- Er dient een betere afstemming van subsidiëring plaats te vinden. Waarom worden VOS-cursusleidsters wèl gesubsidiëerd en speelleidsters, die kinderen van onderwijs-volgende vrouwen opvangen, niet?
- Binnen het gehele vrijwilligerswerk dient mogelijk gemaakt te worden dat, reëelgemaakte onkosten door vrijwilligers, worden vergoed.

- Beroepsopleidingen binnen het welzijnswerk dienen te worden benaderd teneinde (meer) aandacht te gaan besteden aan de verhouding beroepskracht-vrijwilliger.
- Het wordt hoog tijd dat de positie van de vrijwilligers, die een sociale uitkering hebben als inkomen, wordt verbeterd. Ook voor hen is vrijwilligerswerk een recht.

Er wordt opgemerkt dat het zich-wenden-tot-de-overheid gefundeerd en doordacht dient te geschieden. Geen hoeveelheid details gaan aandragen, maar een brede samenhangende visie. Men moet weten wat men wil, anders "word je ingepakt". Bovendien....zijn de aanwezigen "representatief" voor het vrijwilligerswerk? Waar zijn de aktiegroepen?
De vergadering wil echter in mederheid de brief wel uit doen gaan.
De voorzitter merkt op dat het vrijwilligerswerk zich in zoveel vormen en soorten manifesteert, dat de vraag naar representativiteit niet relevant is. Het op tafel leggen van kleine wensen kan zeer zeker zin hebben en het moet in ieder geval daar neergelegd worden waar de wensen in politieke daden kunnen worden omgezet. Dus bij de overheid.

De voorzitter en secretaris van het Platform stellen voor om vóór de eerst komende Platformvergadering de motie te formuleren.
De vergadering gaat hiermee akkoord, mits de motie verzonden wordt namens deze themadagvergadering; eventueel graag ondersteund door het Platform, dat op 10 maart '78 vergadert.

De voorzitter sluit om 16.15 uur de plenaire vergadering en daarmee ook deze Themadag.

FOLLOW UP ten aanzien van de gevormde werkgroepen.

Het Platform Vrijwilligerswerk heeft na overleg met de begeleidingskommissie van de Themadag het volgende besloten:
Werkgroep opleiding/samenspel vrijwilliger--beroepskracht
(waarvoor 23 mensen zich opgaven)
Hiervoor zal een eerste service vanuit het Platform geleverd worden.
De mensen krijgen een uitnodiging vanuit het Platform en de groep kan dan zelf kiezen hoe er verder gewerkt wordt.
Werkgroep begeleiding/ondersteuning/vorming vrijwilligers
(waarvoor 21 mensen zich opgaven)
Hiervoor zal ook een eerste service vanuit het Platform geleverd worden.
De mensen krijgen een uitnodiging vanuit het Platform en de groep kan dan zelf kiezen hoe er verder gewerkt wordt.
Werkgroep materiële voorzieningen
(waarvoor 8 mensen zich opgaven)
Het samenspel met deze mensen wordt gedelegeerd aan de Landelijke Stichting Werkwinkel waar reeds een werkgroep met deze materie bezig is.
Adres van de Landelijke Stichting Werkwinkel: Potgieterstr.37, Utrecht, tel. 030-910286. De studiesecretaris van genoemde werkgroep is de heer Otto Kouer.

Platform Vrijwilligerswerk

Orgaan voor informatie, overleg en samenwerking t.b.v. vrijwilligerswerk

Themadag
Uitv. sekretariaat
Potgieterstraat 37
Utrecht
tel. 030 - 910286

Aan de Minister van Cultuur,
Recreatie en Maatschappelijk Werk
Mevrouw M.H.M.F. Gardeniers-Berendsen
Steenvoordelaan 370
2284 EH RIJSWIJK

datum: 6 april 1978
briefnr: PV/29/JK/SK
uw brief:
onderwerp: Verlangens Themadag

Mevrouw de Minister,

Op een "themadag" rond vrijwilligerswerk, georganiseerd door het "Platform Vrijwilligerswerk" op 4 maart, besloot de vergadering, bestaande uit 600 personen, om namens de aanwezigen de volgende zaken bij u onder de aandacht te brengen:

1. Vrijwilligerswerk kan een volwaardige bijdrage zijn aan ons aller welzijn, en dient daarom ondersteund te worden, en niet uit bijoogmerken om beroepskrachten uit te sparen. Wij verzetten ons tegen het bezuinigingsmotief.

2. Voor vrijwilligerswerk dienen de reëel gemaakte onkosten vergoed te kunnen worden. Als het georganiseerde verband waarin vrijwilligerswerk gebeurt geen eigen inkomsten heeft, zal dat door overheid of fondsen dienen te worden gedragen. Een vrijwilliger geeft namelijk zijn tijd en mankracht, maar mag niet verplicht worden ook uit zijn inkomen te geven.

3. Het verrichten van vrijwilligerswerk dient voor werklozen, en allen die een sociale uitkering genieten, gezien te worden als een recht en niet als een gunst. Wij willen daarvoor ruimte eisen voor alle door onze inleider, de heer C. Egas genoemde werksoorten, te weten:
kerkelijk werk, werk in de sektor onderwijs (bv. ouderparticipatie en onderwijswinkels), aktiviteiten van minderheidsgroepen, jeugdwerk en jeugdzorg, rekreatie en sport, vrouwenwerk, van de oudere organisaties tot de nieuwe emancipatorische aktiviteiten, en ten slotte de zorg en sociaal/kultureel werk.

4. Vrijwilligers dienen in de gelegenheid gesteld te worden aan hun eigen deskundigheid te werken. Er zullen fondsen voor moeten komen, maar de besteding daarvan dient vooral niet te gebeuren door er bij voorbaat al deskundige beroepskrachten voor aan te stellen maar door de faciliteiten te scheppen dat vrijwilligers zelf hun deskundigheid kunnen gaan halen. Voor de invulling van deze vraag dient u dus zorgvuldig uw oor te luisteren te leggen bij de vrijwilligers zelf.

- 5. -

5. Er dient gewaakt te worden tegen onrechtvaardigheden en ongelijkheden. Om een voorbeeld te noemen uit de praktijk van deze dag: Waarom krijgt een leidster van een VOS-kursus een honorarium, en de peuterleidster die de aanwezigheid van moeders mogelijk maakt, niet. De peuterleidster is op deze wijze onvrijwillig "vrijwilligster". Niet dat wij er op aandringen om iedereen een honorarium te geven, maar ongelijkheid moet worden voorkomen.
Wij beseffen dat deze vraag grote problemen oproept. Het gaat er echter voornamelijk om, dat u niet het werk probeert aan te passen aan uw op vrijwilligerswerk niet passende regels, maar dat de subsidies de eigenheid van het werk zelf volgen en steunen.

6. De Algemene Vergadering van het Platform heeft op haar bijeenkomst d.d. 30 maart jl. besloten om deze punten te ondersteunen.

Ten overvloede volgt hier nog een, zeer onvolledige, opsomming van vrijwilligersaktiviteiten zoals deze binnen het werkterrein van diverse ministeries wordt gedaan.

Het ministerie van Justitie:
- vrijwilligers ter begeleiding van delinquenten en ex-delinquenten en hun families
- bond van wetsovertreders
- werkgroep jonge wetsovertreders
- gezinsbegeleiders en gezinsvoogden
- Amnesty International
- Coornhertliga
- belangenvereniging minderjarigen
- rechtswinkels, wetswinkels
- pleeggezinnen, opvanggezinnen, etc.

Het ministerie van Volksgezondheid en Milieuhygiëne:
- gezondheidsvoorlichtingsaktiviteiten
- vrijwilligers in inrichtingen voor bedlegerige zwakzinnigen
- vrijwilligers als kontaktpersoon voor psychiatrische patiënten in inrichtingen
- vrijwilligers in krisiscentra
- milieu-aktiegroepen en milieuvoorlichtingsaktiviteiten
- stervensbegeleiding
- zelfhulpgroepen, zowel van lichamelijke als van psycho-sociale problematiek
- kliëntenbond, patiëntenverenigingen
- vrijwilligers in de artsenpraktijk, ziekenhuizen, etc.

Het ministerie van Onderwijs:
- ouderparticipatie-aktiviteiten
- lesgeven aan buitenlanders
- lesgeven aan analfabeten
- onderwijswinkels
- derde kans aktiviteiten
- spontane groepen bij Open-school-aktiviteiten, etc.

Het ministerie van CRM:
- jeugdwerk, zowel in professionele organisaties (buurt- en clubhuizen) als de jeugdclubs, vanaf peuterwerk
- hulpverlening in vele vormen, b.v. burenhulp, telefonische hulp diensten, alternatieve hulp, etc.
- extramurale zorg en resocialisatie
- bewonersaktiviteiten en andere aktiegroepen en bonden
- voorlichting en informatie

- sport -

sport en rekreatie
werk van en voor buitenlanders en minderheidsgroepen
werklozenprojekten
vormings- en ontwikkelingswerk voor volwassenen
adviesbureaus, etc.

Het ministerie van Sociale Zaken:
werklozenprojekten
hulpverlening door arbeidsongeschiktenorganisaties
bond van bijstandtrekkers
ombudsgroepen, etc.

Het ministerie van Defensie:
voorlichting aan dienstweigeraars
bond van dienstplichtigen
VVDM
vredesgroepen, etc.

Het ministerie van Buitenlandse Zaken, afd. Ontwikkelingssamenwerking:
wereldwinkels
solidariteitsgroepen
(steun aan bewegingen in derde wereld)
zeer veel projekten rond ontwikkelingssamenwerking.

Wij hopen dat deze opsomming er toe kan bijdragen dat deze brief op de betreffende afdelingen terecht zal komen.

Over al deze onderwerpen zullen verdere studies worden verricht, door Platform of door Platformorganisaties.

Hoogachtend,

Namens de aanwezigen op de themadag,
tijdelijk voorzitter Mw L. Hoekendijk
ondersteund door het Platform Vrijwilligerswerk,

(Mw L. Hoekendijk)

(Drs J. Korporaal)
secretaris

Een brief van gelijke strekking is eveneens verstuurd aan:

de Ministers van Vomil, Justitie, Onderwijs, Sociale Zaken, Defensie, Buitenlandse Zaken, afd. Ontwikkelingssamenwerking en Algemene Zaken.

Lijst met verklaringen van afkortingen van instellingen.

COSBO	=	Centraal Orgaan Samenwerking Bejaardenoorden
Elvas	=	Landelijk Vrijwilligers Aktiviteiten Sentrum
T.H.D.	=	Telefonische Hulpdiensten
G.D.R.	=	Generale Diakonale Raad van de Nederlands Hervormde kerk
G.S.A.	=	Stichting Landelijke Gereformeerde Raad voor Samenlevingsaangelegenheden
Humanitas	=	Humanitas, Nederlandse Vereniging voor Maatschappelijke Dienstverlening en Samenlevingsopbouw
K.L.C.M.O.	=	Katholiek Landelijk Centrum voor Maatschappelijke Ontwikkeling
N.F.B.	=	Nederlandse Federatie voor Bejaardenbeleid
N.R.M.W.	=	Nationale Raad voor Maatschappelijk Welzijn
NUSO	=	Landelijke Organisatie voor speeltuinwerk en jeugdrekreatie
N.V.R.	=	Nederlandse Vrouwenraad
NIVON	=	Nederlands Instituut voor Volksontwikkeling en Natuurvriendenwerk
U.V.V.	=	(Stichting Landelijke) Unie van Vrijwilligers
S.S.V.H.	=	Stichting Samenwerkende Vrijwillige Hulpdiensten
VIMA	=	Vormings Instituut Maatschappelijke Aktie
L.S.W.	=	Landelijke Stichting Werkwinkel
W.K.N.	=	Werkgemeenschap Kindercentra in Nederland
WIJN	=	Werkverband Integratie Jeugdwelzijnswerk Nederland
W.J.W.	=	Werkgroep Jonge Wetsovertreders
A.K.K.	=	Adviesburo Kinderbeschermings Konflikten
K.W.J.	=	Beweging voor Werkende Jongeren.